

In canticum canticorum salomonis. : Quod est typus Christi & Ecclesiæ Expositio Mystica

<https://hdl.handle.net/1874/421182>

IN CANTICVM
CANTICORVM

SALOMONIS.

Quod est typus Christi & Ecclesia

Expositio Mystica.

JACOBI BROCARDI

Nunc primùm scripta & in lucē edita.

Et

Dedicata Illustri & generoso Domino IACOBO SEGVRIO PARDELIANO Sere-
nissimi Regis Navarrheni legato & inte-
rioris Consilii præfecto.

Cum Epistola D. Christophori Pezelii ad
eundem Dominum SEGVRIVM.

B R E M A E

Excudebat Theodorus Gluchstein.

ANNO MDLXXXV.

IN CANONICIS

LIBRARIIS

REPERTORIUM

DE REBUS SACRIS

ET ECCLESIASTICIS

ACCOBII BRONKHORSTII

OPUS

II

AMSTELÆDAMI

APUD

WILHELMUM

BRONKHORSTIIUM

1700

AMSTELÆDAMI

APUD

WILHELMUM

BRONKHORSTIIUM

MAGNIFICO ET GE-

NEROSO DOMINO JACOBO SE-
GVRIO PARDELIANO: SE-

renissimi Regis Navarrheni, Consilii ac domus
præsecto: Eiusdemq; ad principes Evangelicos

Legato dignissimo: pietate, sapientia, virtute,
& magnanimitate heroica præstanti, Do-

mino suo colendis-
simo.

Alde lætatus sum, Ma-
gnifice & Generose
Domine, postquam in-
tellexi, te DEO clemen-
ter ducente ac protegē-
te, saluum atq; incolumem in Angli-
am pervenisse. Etsi enim, ut scribis, nō
sine periculo navigare tanto itinere
potuisti: ventosq; ac tempestates gra-
viter nonnunquam tibi adversantes
habuisti, eo præsertim anni tempore,
quo, ut est apud Poëtam:

Παντοίων ανέμων θυξασιν αἴηται
εὖ' ἂν πληιάδες σθένος ὄμβριμον ὠρίωνος
φεύγσαι, πίπλῃσιν ἐσ' ἠεροενίεα πόντον:

tamē tantò majorem animo læticiam
A 2 concepi,

concepi, de felici tuo in Angliam redi-
tu, quò illustriora præsentia ac prote-
ctionis divinæ testimonia in tota hac
tua profecutione expertus es. Rectè e-
nim Prosper :

Sapè quidè Dominus sic cuncta adversa repellit,
Ut nullo affligi vulnere possit homo:
Sed mirabilior tunc est manus omnipotentis.
Illata afflictum, cum mala non superant.

Equidem quoties de te, post tuum
à nobis discessum, cogitavi: quoties
publicè privatimque de tua incolumi-
tate vota ad DEVM feci: quoties de
causa amplissimæ legationis tuæ ser-
monem cum amicis contuli: sæpissimè
mihi in memoriam revocavi, generosi
ac verè Christiani pectoris tui vocem
plenam pietatis, & firmæ ac solidæ er-
ga DEVM fiducia, & optimæ conscien-
tiæ & integritatis tuæ testem: cum in
postremo mecum colloquio, gravi ac
constanti vultu & ore diceres: CERTO
TE STATVERE QUOD IN HAC
LEGATIONE DEO CURÆ SIS:
tùm quia caussa sit sancta, quam Sere-
nissimi tui Regis nomine agas: tum
quia

quia in ea ipsa p̄ragenda unius DE I
gloriam, & Ecclesiæ CHRISTI salu-
tem spectes : nullo vel honorum, vel e-
molumentorum, vel ullius rei privatae
tuae respectu. Addebas tũm etiam a-
nimo tuo persuasissimũ te habere, tibi
quoque ratam atque indubitatam fo-
re immotam veritatem divinarũ pro-
missionum, quibus præsentiã ac tute-
lam suã, DEVS ambulãtibus in viis
suis benignissimè pollicetur. Ex qua-
rum promissionum cumulo delectari
inprimis videbaris commemoratione
Psalmi 25. & 91. quorum non tantũ
verba atque sententias integras : Sed e-
tiam rem ipsã, id est, consolationis
vivificæ sensum de providentia DE I
singulari, excubantis pro suorum salu-
te, intimo tuo pectore penitus infixum,
atque insculptum esse semper perspexi.

Sapè etiam ad me ipsum erigendũ,
ac confirmandũ recordor alterius cu-
jusdam heroici & memoria dignissimi
apophthegmatis tui, quo cũm cogno-
visses structas tibi passim locorum insi-
dias à Pontificiis contra jus omne divi-

num & humanum, quo sacrosancti & inviolabiles legati, pacis præsertim tempore esse debebant: & aut nulli, aut perpauces essent, qui veteris Germaniæ libertatis, dignitatisque Imperii memores, cura rerum istarum seriò afficerentur: Et necessarius tamen de causis ad superiora Germaniæ loca redeundū tibi esset: minimè quidem pericula tua negligere te dicebas, quæ & propolita tibi esse intelligeres: & in his, tantum non deserere te ab illis doleres, à quibus minimè fieri debebat: Omni tamen asseveratione confirmabas: velle te vocationem tuam, quam ex DEO esse sceres, quanto posses studio, persequi, neque vel Romani Pontificis: vel potentissimorum hostiū, qui ab illius nutu penderent, insidias, aut violentiam sic extimescere, quin DEI unius præsidio, atque tutela tutum te fore sperares. Cur enim, dicebas, metuerem homines in causa tali, ad DEI gloriam, & Ecclesiarum CHRISTI conjunctionem salutarem pertinente? Cū Diabolum ipsum, hostem piorum omnium implaca-

implacabilem metuere divinitus prohibeamur? Hujus ego callidissimi, rabi-
osissimi, potentissimi hostis astutiã, &
vires, cum (si verè Christianus esse ve-
lim) timere, non debeam: cur à tramite
recto vocatiõis meã, insidias, odia, &
molitiones injustissimas hominum ini-
micorum, quantumvis ad nocendum
instructissimorum, revocare me pati-
ar? Antichristum ne ego & huius ser-
vulos timerem, qui CHRISTI no-
men professus, Diabolum sæculi hujus
pricipè contènere, Deo juvãte didici?

Hæc vox cum Apostolico illo con-
gruens: Major est qui in vobis, quàm
qui in mundo: Et, omne quod ex DEO
genitum est, vincit mundum: Et, hæc
est victoria, quæ vincit mundum: Fides
nostra: ita tum animum meum pene-
trabat, ut & gratularer tibi summo pe-
rè, invictum hoc Christiani pectoris ro-
bur: & DEVM vero gemitu precarer,
ut magis magisq; in te augeret Spiri-
tum fortitudinis, & securitatem tibi tu-
isq; præstaret in profectiõne pericu-
losissima. Ex qua, cum insidiis pluri-

morum vitatis, non sine miraculo divi-
no incolumis ad nos reversus esses, non
potuit non in animo meo tuum quoq;
exemplum confirmare sententiam tot
promissionibus divinis traditam.

Fidentem nescit deseruisse D E V S.

Et quia in hanc commemoratio-
nem ingressus sum: omnesq; pii præ-
teritis eventibus mirificè confirmari
solent, adversus insultus futurorum pe-
riculorum, quibus vita nostra assidue
obnoxia est: non possum silentio præ-
terire mentionem illius divinæ libera-
tionis, quæ tibi inter prima statim ini-
tia susceptæ legationis tuæ contigit,
cùm te non procul ex Gallia cum co-
mitibus tuis egressum naufragium ex-
cepit, presentemq; tibi intentârunt
omnia mortem. Vbi tamen ex summo
illo periculo, teq; comitesq; tuos &
res quas tecum ferebas universas, De-
us benignissimè conservavit. Quod
Dei beneficium tantò fuit majus, atq;
illustrius, quò felicius etiam alterum
fuit, quod te, vix eluctatum ex naufra-
gio,

gio, mox eodem illo tempore, non sine magna tuorum comitum consternatione excepit: Cùm in cymbulas tuas, in quas te tuaq; transportâras, impetum accerrimum piratæ facerent: Qui tamen supervenientibus navibus Scoticis: (quæ ut tibi ignotæ: Sic tu tuiq; illis ignoti eratis) evestigiò Panico quodam terrore fracti, fugam capessere coacti fuerunt: Deo ex improvîso, & verè, ut dicitur, ἀπὸ Μηχανῆς auxili-um tibi ex alto præbente: & dissipante ac velut corvos hiantes eludente piratas illos, qui animo suo jam devorâr-ant te, & thesauros tuos, quos tecum in Germaniam ferebas, jussu Serenissimi regis tui: Quos postea cum ad nos appulisses his meis oculis cõspexi: & miratus sum, tantam gemmarum preciosissimarum copiam: tantum clivodiorum præstantissimorum numerum: tantam deniq; auri vim à rege optimo, & re ipsa Christianissimo vltro offerri Germaniæ, non modò pignoris certissimi, sed etiam subsidii liberalissimi loco, ad testificandam piissimam voluntatem

tatem suam, & Zelum flagrantem in
juvandis Ecclesiarum Evangelicarum
rebus communibus.

Quæ sancti regis pietas atq; libe-
ralitas, quò maiori laude digna est ad
omnem posteritatem : Tantò magis
Dei quoq; benignitas prædicanda est,
qui thesauros illos opulentissimos, ne-
quaquã vel naufragio perire, vel piratis
prædæ esse voluit, teq; cū omnibus tu-
is, quos comites tibi adjunxeras, ex fau-
cibus mortis ereptos, salvos in Ger-
maniam adduxit.

Vbi quanta cum dexteritate, labo-
re, studio, sollicitudine, fide, & integri-
tate, negotia legationis tuæ: ad nul-
lius hominis injuriam pertinentia:
Sed ad pacem, quietem, & coniunctio-
nem Ecclesiarū spectantia, apud prin-
cipes Euangelicos tractaueris : Testes
sunt ipsorum regum & principum li-
teræ, quibus Serenissimo regi tuo re-
spondent. Testes sunt etiam viri docti
& honorati pleriq; , non modò in au-
lis, sed in Rebuspub. quoq;, ad quas
accessisti, qui neq; laudem pietatis re-
giæ :

giæ: Neq; virtutum tuarum memori-
am, vllis vnquam sæculis intermori
apud se patientur.

Quanquam verò mora aliqua
temporis intercessit hæctenus, & fortè
deinceps impedimenta non deerunt,
antequam negotia, quorum causa le-
gationem suscepas, ad optatum fi-
nem atq; exitum plenè perducantur,
ut nullæ unquam res magnæ, simul &
inchoatæ & perfectæ fuerunt: Tamen
& voluntatem vestrarum Ecclesiarum,
pacis atq; concordie cupidam, homi-
nibus nostris innotuisse in hac quoq;
legatione tua vehementer prodest:
& animos plerorumq; Principum
Germanicorum, à mutua Ecclesiarum
Euangelicarum conjunctione non ab-
horrere, scire vestros plurimum refert:
vtcunq; malè feriat Theologi quidã,
qui ambitionem, & alias suas cupidi-
tates injustissimas salutis publicæ ante-
ponunt, non desinant vociferari con-
tra, Synodos? & intemperie sua exaspe-
rare controversias de religione exor-
tas, & brutis fulminibus anathematum
ferre

ferire tot capita innocentium hominum, & tot Ecclesias, quæ apud vos sunt, neq; auditas, neq; convictas unquam legitimè.

Quorum *ἰῶν μαλασιολόγων* Tribunitiis clamoribus (quibus ad intelligentes omnes satis liquidò ostendunt, quanto perè causæ suæ diffidant) ipsorum quoque principum, qui in Germania præcipuæ authoritatis sunt, testimonia de vestris Ecclesiis longè mitiora jure ac meritò opponi debent. Quale vel hoc unum est, quòd in literis Electoris Saxonix ad ipsum Galliarum Regem, cum magna piorum & rectè judicantium omnium laude & approbatione, his ipsis verbis expressè ac disertè per scriptum extat. Fideliter ac diligenter monemus, rogamus, & obtestamur: Ne aures Regiæ seditiosis perditissimorum hominum vocibus pateant, nève incitari se ab his patiàtur contra SVOS FIDELIS, ET PIETATIS VERAE AMANTES CIVES, qui omnia hæctenus passi sunt, ut & DEO Optimo Maximo honorem suum, & Serenitati Regiæ vestræ

stræ obedientiam, & subjectionem de-
bitam præstarent: Quos, pestes istæ ho-
minum Pontificiæ ob hanc solam cau-
sam oderunt, & funditus extirpatos vo-
lunt, ut exhaustis & proculcatis regni
Galliæ viribus Seren: R. V. cum sum-
ma sua, tam rerum, quàm existimati-
onis, & quod caput est, animæ etiam
jacturâ irreparabili, Pontificis Roma-
ni Tyrannidi & libidini exponatur &c.
Quibus prorsus similia sunt quæ in Se-
renissimi regis Daniæ ad eum ipsum
Galliarum regem literis continentur.

Viderint igitur istæ hominum
pestes, non modò Pontificiæ, sed eti-
am ex hoc Theologorum ambitiosorū
genere, qui principum autoritate ha-
ctenus per Germaniam abusi sunt,
quam longè absint ab his ipsorū Prin-
cipum judiciis: Cùm Ecclesias vestras
etiamnum ementitis atq; confictis
criminibus onerare: Et vias atq; ratio-
nes omnes legitimæ pacis, & concor-
diæ in Ecclesia sancientiæ idoneas (in-
star phreneticorum insaniam suam reme-
dia aversantium) furiosè aspernantur
ac re-

ac respuunt. Sed nisi aliud mereantur peccata nostra, non proficient tandem isti : Et fiet amentia ipsorum, secundum Paulum, evidens omnibus, & erumpet aliquando, vel invitis Diabolis fructus piorum conatuum Serenissimi Regis tui, qui per te pacem quaerit Ecclesiarum, si rectè prius dijudicetur controuersia. Quam spem felicis messis nequaquam hoc nobis excutere debet, quòd femina pacis & concordia, in hac legatione tua sparsa, altquantisper latere videntur. Nam & natura ipsa aliud sementis, aliud messis tempus esse voluit.

De quo mihi cogitanti, sæpenu-
merò in mentem venit pulcherrimi il-
lius dicti Nazianzeni : Qui Oratione
in laudem Cypriani habita : Diuina,
inquit, sapientia magnarum rerum
fundamenta multò antè jacere, ac con-
traria per contraria procurare novit : ut
majorè sui admirationè mortalib⁹ exci-
tet *ὁ ἰδὲ πῶρρωθεν καὶ αὐτὰ λέγει τῶν μεγάλων
πραγμάτων ἢ θεῖα σοφία τὰς ὑποθέσεις
καὶ*

καὶ διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία οἰκονομεῖσθαι
ἵνα καὶ μᾶλλον θαυμάζηται.

Sed vt redeam eò, vnde digressus
sum: Equidem & lætor toto pectore,
quòd in eum vsq; diem, quo ex An-
glia ad nos scripsisti, sospitem & sal-
vum te Deus conservavit: Et tibi de
tot, tantisq; præsentia divinae testimo-
niis, quæ in tota legatione tua divini-
tus tibi sunt exhibita, vehementer
gratulor: Ac filium DEI Immanuelem
nostrum, & caput ac custodem fide-
lissimum Ecclesiæ suæ tecum oro, ut
& sanctissimis laboribus tuis indies
magis benedicat, & te diutissimè inco-
lumem servet: Itemq; corroboret Sere-
nissimum REGEM tuum, Iosiam alte-
rum. De cuius constantia & fortitudi-
ne in tuenda, ac profitenda vera reli-
gione luculentè nobis fidedignissi-
morum hominum literæ, etiam post
abitus tuum ex Germania testantur,
aduersus commenta vanissimorum
rumusculorum, qui te in Germania
adhuc præsentè, ab improbis ac per-
ditis

ditis hominibus, ad impediendum successum legationis tuæ, sparsi erant, in multorum principum aulis: Quorum aliquos scire, atq; perspectam & exploratam habere vanitatem istorum rumusculorum, & ut aliis tamen gratificarentur, credere velle dicebas fabellas, quas res atq; tempus (quæ filia est veritatis) refutatura essent: Vt haetenus quidem egregiè, DEO animum Serenitatis Regiæ confirmante, nebulas omnes mendaciorum, pietas tanti regis, fulgore, ac luce sua dispulit atq; disjecit.

Vt autem persuasissimum habeo, quòd is qui in te, & Serenissimo Rege tuo bonum suum opus cœpit, idem perficiet usq; ad diem IESU CHRISTI: Sic ad comprobandam celebrandamque heroicam illam & sanctissimam vocem tuam: qua in causa bona rectæ voluntatis conscientia non minus homines impios, quàm Diabolum ipsum, fiducia præsidii Divini contemni à Christianis oportere eo tempore ad me dicebas, quo variae tempestates periculaq;

laq; in te impendere undiquaq; vide-
bantur : haud alium huic Epilogum
aptiorem subijcere me posse existimo,
quam ut Psalmum illum nobilissimum
Martini Lutheri apponam, qui ut est
in Ecclesiis Germanicis decantatissi-
mus: Sic ad animum excitandum, ad-
mirabilem habet *εὐεργεσίαν*, quo te quoq;
suaviter affici memini, cum partem
illius coram tibi aliquando recitarem,
rythmis Stigelianis hoc modo reddi-
tam.

Si mundus hic dæmmonibus
Scateret sicut vermibus
Non timeremus anxie
Vincemus tandem strenue.
Princeps mundi superbiat
Ringatur atque insaniat
Nocere nescit nebulo
Cum fractus sit vel verbulo.

Sed & totam eam cationem non
piguit Sleidanum historiae nostrorum
temporum his verbis expressam inse-
rere: Fim a nobis est arx & propu-
gnaculum, DEVS. Ille vetus humani
generis hostis, rem totis nunc viribus

B

agit,

agit, & omnis generis machinas adhibet. Nostra quidem est exigua potentia, neque tantum impetum diu sustinere possumus. Atqui pro nobis arma sumit & præliatur heros ille, quem sibi Deus ipse delegit. Si rogas, quis ille sit, scias esse CHRISTVM IESVM penes quem ut victoria sit atque triumphus oportet. Quod etiam si diabolus hæc tota mundi fabrica redundaret, tamen non expavescimus, & certissima fiducia lætum expectamus exitum. Quamlibet enim fremat & grassetur Satanas, nihil tamen in nos efficiet. Nam judicatus est, ac solo verbo concidit omnis illius armatura. Verbum hoc adversarii nobis non eripient, sed quantumvis invitæ relinquēt. Versatur enim in castris acieque nostra DEVS, qui suo spiritu nos atque donis protegit. Si vitam, si bona, si liberos, & uxorem auferant, patienter feras. Nam ipsis propterea nihil accedit, nobis autem est regnum paratum immortale.

Hanc

Hanc Epistolam priuatim ad te
scripseram, Inclyte ac generose Domi-
ne SEGVRI, & ita quidem scripseram,
ut quasi in præsentis colloquio agere
tecum viderer, animo ceu gestiente ad
nuncium faustum de incolumi reditu
tuo in Angliam: neque tamen refraga-
ri amicis debui, qui hanc veluti testifi-
cationem, non mei tantum, sed mul-
torum bonorum virorum veri ac non
simulati de tuis virtutibus iudicii, καὶ
ἐπιφρημάτων typis impressam, præfigi vo-
luerunt libro: quem eodem hoc tem-
pore Dominus Brocardus prælo subje-
cerat: In quo ut tuis iussis satisfacere-
ret, Mysticum illud Salomonis canti-
cum interpretatione sua illustrare stu-
duit. Cujus lectionem, ut viris piis
ac doctis qui de summa rei candidè ju-
dicare volent neque inutilem neque
insuavem fore confido: Sic ne Epi-
stolam hanc testem meæ erga te obser-
vantia & amoris gravem molestamq; ^{q;}
tibi esse sinas, meque ut solita tua be-
nevolentia constanter complectaris,
ea qua debeo reverentia rogo atque
oro.

Bene vale, Heros perpetua laude
ac celebratione omnium bonorum
dignissime: Et quod facis, in opus
Domini strenuè porrò incumbe; re-
cepturus aliquando coronam justitiæ,
quam reddet Dominus in illo die, ju-
stus iudex, tibi & omnibus qui dili-
gunt adventum eius. Bremæ Incho-
ante Anno Christi 1585. Qui ut toti
Ecclesiæ & Reipublicæ salutaris sit,
& nobis omnibus felix ac sanctus, in-
timis animi mei gemitibus à DEO
precor.

Inclytam Tuam
Generositatem.

Sincerè colens
& amans

Christophorus Pezelius D.

AMPLISSIMO ET
*clarissimo Baroni Jacobo Segurio
Pardeliano praefecto Regis
Navarae S.*

Nno 1579. & deinceps
sæpe efflagitasti à me, ut
scriberem aliquid in can-
ticum canticorum Salo-
monis. Ego autem qui &
debeam, & cupiam in o-
mnibus, quæ possim &
valeam, tibi obsequi, id semper recusavi pro-
pter duas causas maximè, quas tibi afferebam.
Primum quòd expositio illius cantici mihi
tum videbatur esse solum eorum, qui essent
tèpore pacis partæ in toto populo Christia-
no: cum Ecclesia fuisset adeptæ, suum spon-
sum, ut ipsa de se sua loqueretur proprie: &
qui in illa esset rapti præter cæteros in amo-
rem CHRISTI. Deinde in aliis libris, quo-
quo modo illos exposuerim, videbar impelli
ad scribendum, atque mihi in mentem dari
argumentum certum, sine mea magna medi-
tatione, & excogitatione. Quia verò in hoc
cancio non idem eveniebat, ut mihi subito
B occur-

occurreret, ut in aliis libris, certa interpreta-
tio: non audebam manum ad illud ponere.
Factum est autem, postquam tu requisivisti à
me summam quandam sacrorum librorum,
ac essem in ipso opere, pervenissemque ad
Sapientiam Salomonis: ut mihi viderer non
præstare, quod petivisti, nisi simul esset assumpta
sententia illius cantici. & occurrebat pari-
ter animo, quod tu diu contenderas à me &
tuo nomine, & nomine Domine de Rhoano
Catharinæ, femine præstantissimæ, co-
gnitione rerum & linguarum præditæ, de can-
tico Salomonis. Itaque volui experiri quid-
nam Dominus daturus esset, ut opus illud de
summa sacrarum scripturarum, non esset man-
cum & imperfectum, si liber hic unus Salo-
monis deesset. deinde ut tibi, & illi non satis
laudatæ principissæ obsequerem, quod quidem
videor debere facere, cum tu vir unus & ipsa
femina una extiteritis, qui statim audita fa-
ma de adventu Domini, animum ac mentem
totam adhibueritis, ut certius cognosceretis
in ejus operibus, ac sanctis scripturis ipsum
adesse, atque ejus optatum adventum dilige-
retis. Videtur præterea (quod contemplan-
do canticum sponsæ animadverti) adhibenda
fuisse nunc ab omnibus contemplatio in eodem
canto, ut appareat & constet quinam acce-
dant ad amores sponsæ, & qui recedant ab il-
lis. ut pius Rex Navarra, & tu Pardeliæ le-
gatus

gatus his temporibus videmini illos animos
concepisse: & quemadmodum concepistis, ita
eosdem requisivistis inter adolescentulas fili-
as Ierusalem, & inter sodales sponsi. Et hinc
meum erratum fateri necesse est, qui revoca-
rim ad futurum tempus, quod omnibus tem-
poribus faciendum fuit, quòdque nunc à no-
bis omnibus debuit jam diu fuisse factum.
quod & factum fuit certa ratione, & ut tem-
pus ferebat ab aliquibus: qui debuerunt alios
excitasse, dum eventa rerum aperiebant plu-
ra in verbo DOMINI. De errato ergo meo mo-
nitus à te antè, & nunc illo à me perspecto, nõ
solum, ut tibi & nobilissimæ matronæ satisfac-
cerem: accessi, ut audirem spõsam: perciperẽ
aliquid de ipsius & sponsi amoribus, depõ-
to quodam timore & certa verecundia, qua
ducebar, forsitan non decora. Quantulum
cũque autẽ illud sit, quod perceperim, etsi sit
minimum, magnus tamen nobis erit illius
fructus, quemadmodum fides, ut granum sina-
pis transfert montes. Et si majora erunt cog-
noscenda in eo cantico, percipient tempore
futuro, qui aderunt, illa: & nos nostra portio-
ne non privabimur si diligentes erimus, ut ju-
bemur, in contemplatione divinarum scriptu-
rarum. Ut antè sæpè expertus sum, etiam
nunc didici in hoc cantico, dum sumus dili-
gentes, & amatores verborum DEI, si non o-
mnia, non pauca tamen nobis aperiri, in qui-

bus cum fructu etiam voluptatem magnam
capimus. quæ quidem pauca, sunt nobis pro
re magna, quia crescit ut crescebat panis
CHRISTI in manibus Apostolorum: & ole-
um modicum in vase viduæ hospitiæ Ecclesiæ.
Cùm jam monitus à te acceperim à Domino,
quidquid hausi à cantico, quod adamasti,
illud tibi trado: seu uti à te acceptum, tibi
reddo, qui author fuisti, ut acceperim:
seu ut per te acciperem, quod fu-
turum esset com-
mune.

Argumentum.

Argumentum Canticitale mihi videtur esse, ut postquam Salomon ostendit in proverbis, credendum esse Evangelio, quod predicatur in secundo adventu Domini, & Prophetia, quando ejus eventa conspiciuntur, atq; persecutus est historiam rerum gestarum, & gerendarum in eodem secundo adventu: postquam in Ecclesiaste hortatus est omnes, ut illa ageretur, per qua evadatur magnū judiciū, reliqua qua enumeravit studia, & opera hominum, esse vana omnia: agit de Ecclesia, acturus deinde de statu politico, ut pateat, quam vera sit, ut sit Apostolica & Catholica. quod in ea sit finis optatus, qui jam jam obtinendus sit, pax & justitia & beata vita Christo complectente ipsam, ut non ultra eam relicturus sit inter tyrannos & falsos Christos. Quamobrem hortatur omnes, ut coeant in unam, quam describit, Ecclesiam, qua recognoscat, & amplectatur unum tantum Christum caput & non alium. In-

ducitur autem vera Ecclesia Catholica lo-
qui, quae unum Christi caput recognoscat,
quem amet, ad quē solū amandū & habē-
dum caput hortatur, quae sunt in omnibus
locis Ecclesiast: atque se veram Ecclesiam
& sponsā Christi describit. Christus cōpro-
bat illā sponsam suā, uterq; suis rationibus,
ut videbimus. In quo sermone assumitur
& Ecclesia & Sponsus ducti ab initio tem-
poris, usque ad postrema tempora, ut uterq;
cognoscatur, & distinguatur una omnium
temporum ab aliis singulorum temporum:
una columba & perfecta Christi à sexcen-
tis reginis. neque una Ecclesia assumat sibi,
quae sunt Ecclesiae universalis omnium tem-
porum, locorum, & statuum. ne unus ali-
quis faciat se CHRISTVM in Eccle-
siis, qui non fuerit ab initio, & deinceps
caput Ecclesiae. Quamobrem hoc canticum
proponitur tanquam speculum, in quod in-
tuentes Ecclesiae singula singulorum tempo-
rum: & qui capita quovis tempore se in il-
lis faciunt, ut videant Ecclesiae an sint ita
pura, ut sint sine macula. Quae fuerunt
post Christum usque ad completum opus se-
cundū

cundi adventus ejus cap. 2. & 3. Apoc:
ostenduntur esse nō sine macula. Sine macu-
la ostēditur illa, quæ erit ornata bysso splē-
denti parata sponso suo post bella peracta
contra Antichristos. interea monet Joan-
nes in illis duobus capitibus esse maculas:
& monet, ut deponantur, quō sint parata,
ut sint Christi in ejus regno. Et si quæ an-
tē asserant, se esse sine macula, videant an
unum Christum tantum habeant caput, an
perfectiōnem suam expectent futuram
in Christo assumente in se omnes Ecclesias
in unam, & persiciente omnes in una spon-
sa sua colūba sua, perfectā sua, quōd si putēt
eam perfectiōnem se antē per se habere, vi-
deant, an mendacem faciant Joannem. vi-
deant an per omnia & in omnibus similes
sint illi futura post omnia bella & concilia
habita in regno Christi futuro. Qui se ca-
pita in Ecclesiis faciunt, videant an Spiritu
suo, semine suo sancto vivificarint, & ge-
nerint & effecerint suum unum corpus o-
mnes ab initio credentes usque ad postre-
mum finem temporum. Videant simul o-
mnes Ecclesie, an sint comparanda cum A-
postolica,

postolica, si non vident, quomodo ventura
sint comparanda cum futura vestita bysso
splendenti & candido: videant capita an
sint comparandi cum Apostolis, qui recusa-
runt, se esse capita, si non vident quales futu-
ri sunt Pastores sub uno ovili, & uno pa-
store. Videant simul omnes in Ecclesiis, an
sit in ipsis amor & charitas, primum erga
Deum, qui sua charitate vult omnes homi-
nes salvos fieri. & ut salvi fiant, morti tra-
didit Filium suum. Sic Deus dilexit mun-
dum, ait Christus, ut Filium suum unigeni-
tum daret. Videat Papa, videant Papae,
qui interficiunt, quos Deus vult esse salvos,
an sit in ipsis amor, an Deum ament. Deus
charitas est, & qui manet in charitate, in
Deo manet, & Deus in eo. Scrutetur hic
quisque conscientiam suam, an sit ipse Dei,
an qua charitate dilexit nos Deus, diligat
ipse quos Deus dilexit. Ut charitas Dei dif-
funditur in omnes credentes, an item dif-
fundatur, cujusque, qui se Dei profiteretur,
charitas in omnes praesertim consortes e-
iusdem fidei. Videant suis conscientiis, an
in ipsis sit charitas Christi, qui tradidit cor-
pus suum morti pro salute credentium. utrum

velint aliqui mori pro fratribus, an illos in-
terficere, utrū velint aliqui consortes ejus-
dem fidei in salute adepti per unum Chri-
stum, fieri participes ejusdem corporis Chri-
sti: an se solos esse corpus Christi. videant,
utrum quis spernat fratrem suum, dum o-
mnibus est unus Pater nobis: videant utrū
contemnant, quos voluit assumendos Chri-
stus. Videamus item in hoc speculo, cum
tanta sit contentio & gloriatio in doctri-
nis, quid censendum sit de charitate. Cap. 2.
Apoc. uni Ecclesie omnes præclara faculta-
tes tribuantur, & laudes doctrina, indu-
stria, laboris, & tolerantia. Verū quia de-
est charitas, non censetur Ecclesia, & cande-
labrum transfertur. Iudicium de doctrina
fieri volumus, & quisque vult, ut sua do-
ctrina sit permansura. at de charitate Chri-
stus prius judicabit. post peractis bellis per
cōcilia examen fiet de purissima doctrina.
Ergo adepti fide in prædicatione de salute a-
depti in morte Christi, dū sit iudiciū de nō
credētibus, sit quoque iudiciū de charitate,
ut qui fide destituti fuerint, & charitatem
Dei, & Christi Jesu, nō habuerint, condem-
nentur.

mentur. Charitas Dei, quem non videmus,
censetur in his esse, quo diligunt fratrem,
quem vident. Charitas Christi in his, qui
sunt Ecclesia conspicitur hoc tempore maxi-
mè, quæ præstatur membris Christi, dum
in ipsis nunc Christus esurit, sitit, alget, pe-
regrinatur, aegrotat, fit captivus, ducitur
per judicia. Et maximè conspicitur chari-
tas in Ecclesiis suscipientibus membra Chri-
sti, ducentibus rationem eorum singulorū,
& conspirantibus ipsis inter se in unā Ec-
clesiam completentem unum caput Chri-
stum. ut in uno corpore sub uno capite, uno
Spiritu glorificent Deum: obtineant à Deo
salutaria, beata, & aeterna. Tu profiteris
cognoscere Deum & Christum Iesum; &
esse Dei & Christi Iesu, quomodo verò cog-
noscis Deum, qui est charitas, si in te non
est de ejus charitate, dum non complecteris
charitate à Deo amatos? quomodo habes
Christum, si ejus charitatem non retines, nec
illam declaras, in ejus mēbra. es tu Ecclesia,
& ex Ecclesia, qui non es amor. Ecclesia in
canticis Salomonis vocatur amor, vocatur &
Christus amor, & Deus amor. Qui ergo
sunt

sunt Ecclesia & ex Ecclesia, ostendant amorem in unitate: ostendant amorem in uno capite Christo solo sibi assumpto: ostendant amorem in diligendo omnes natos Deo per fidem. Et hæc dicta sint de argumento: & pauca item de speculo hujus cantici, quod videtur omnibus debere esse propositum, dum contendimus ad regnũ Christi in quo nuptiæ futurae sunt sponsæ ornatae bysso splendida, & candida cum sponso suo. Quod ornamentũ debent intueri omnes Ecclesia, & illud parare ad suum tempus, ut in illo appareant ante sponsum, cui desponsat credentes & amantes ipse Spiritus Sanctus loquens illis hoc tempore in omnibus divinis scripturis.

1. Canticum Canticorum Salomonis. Quod est Salomonis, seu ipsi Salomoni. Ob victorias adeptas, ob liberationem à malis: ob salutem datam, ob novos status adductos: ob nova bona allata & donata: tandem ob ingressum, in statum regni Israëlitici restituti; Mosi & mulierũ, Judicum, Tobia, Judith, Psalmorum & Prophetarum.

phetarū sunt cantica, præsertim illud Isaiæ
26. & postremorum Psalmorum de regnis
parto Evangelicis, victis eorum hostibus
atque Christo subactis omnibus regibus
terræ. Canticum autem Salomonis dici-
tur Canticum Canticorum, quia complecti-
tur omnia superiora cātica in postrema vi-
ctoria, sub qua perpetua pax, & concordia
dabitur. Estq; canticum canticorum, quia
& de majori victoria agitur, quàm fuerint
superiores, quandoquidem bella civilia &
intestina: item bella spiritalia acerbiora,
& perniciosiora sunt, quàm quæ habentur
cum hostibus, & quæ armis geruntur.
Bernhardus querebatur suo tempore, pacem
fuisse à paganis, pacem ab Hæreticis, sed nō
à filijs, amarum fuisse bellum in nece Mar-
tyrum, amarius in conflictu Hæreticorum,
amarissimum autem in moribus domestico-
rum. nunc verò hæc simul omnia sunt, &
præterea alia: & omnia pestilentiora, &
miseriora in civili seditione, & in corpore
Ecclesiæ. Dissidiū quidem fuit jam tempo-
re circumcisionis inter eos, qui secuti sunt
verbum Dei, & inter gentes colentes ido-
la.

la. Sed qua bella extiterunt propter Zelū
religionis, fuerunt virulentiora, & odia di-
riora ut bella Antiochena. Verūm adhuc
major, & perniciosior fuit contentio inter
profidentes eandem circumcissionem; inter
profidentes idem Baptisma, in qua conten-
tione agitur de interitu animarum: & o-
dium ardet, & in propinquos, & domesticos,
adeo ut filij quoque vita priventur, man-
dentur ad inferos, ut nec etiam in combu-
rendis corporibus exaturetur odium tarta-
reum. Et hac contentio siue spirituale bel-
lum extitit jam in Abelo, & Chaino, &
deinceps in Babelistis in fornacibus com-
burendo homines. In Isrāelitis in deserto.
& tempore judicium ob vitulos. tempore
Regum inter colentes Baal, & inter Levi-
tas Dei. tempore Apostolorum inter Chri-
stum profidentes & Iudaos: inter Christi-
anos olim Iudaos, & antè gentes: inter
Martyres & gētes adhuc idololatrias: inter
Ecclesiam Romanam, & alios: inter Papam
& inter Antipapas. Quando cessarunt
gentes cruciare, & interficere profidentes
Baptisma, ecce domestici sunt hostes sub
Papam u

*Papatu: & qui interficiebantur ob Evan-
gelium, ob Evangelium interficiunt ipsi
baptisati baptizatos, & à se baptizatos.
Hoc autem tempore, dum apertus sit Anti-
christus, qua in superioribus extiterunt va-
ria variis temporibus, nunc omnia simul co-
currunt majora in seditionem, in tumultu,
divisionem, perturbationem, rerum omni-
um, & communis status publici, & Eccle-
siastici, & familiarium, & amicorum: ad
defectionem à Deo, à Salvatore suo & Do-
mino, à legibus, à communi jure, ab omni di-
sciplina: Satana perambulante terram, &
malam Erynnim intrudentem in capita ho-
minum, ut omnes edant de ligno vetito.
Multi Bernardi requiruntur ad commu-
nem lamentationem, & querelam: non so-
lum sunt tetri mores, sed & bella Antio-
chenis graviora: cades Herodiana repeti-
ta, qua habuerunt finem in Herode, in He-
rodeis nunc non possunt ullum invenire. uni-
versus populus Christianus in seditione vo-
catur, vocatur & ipsa Ecclesia in contentio-
nem, ut dirimatur multis modis. Et popula-
res & Ecclesiastici, ubi manu, ubi verbo non
pugnant,*

pugnant, animis veniunt in eandem contē-
tionem. ut hīc & ibi pugna & lites arde-
ant: animi ubiq; tollantur ad dissidia. Pa-
pa Papam suam volunt esse Ecclesiam, &
Papam caput. alius aliam novam inducit
cum novo capite. imò verò quisq; videtur
suam inducere, ut quot sunt capita, tot sint
Ecclesia, tot Christi. quod Bucerus, & Capi-
to suo tempore nuntiabant futurum. Cum
jam illa, quae sunt vere Ecclesiae Catholicae,
hoc est perpetuò fuerint eadem in cultu di-
vino, debeant suscipi & retineri, ecce vul-
gus hominum illa reiicit, nova inducit, quae
non fuerunt, aut patres non cognoverunt
nec probarunt. novas opiniones, novos cul-
tus inducunt: gaudet quisq; invenire, quo
differat ab alio, ab aliis, à communitate. ut
jam nil tam pulchrum sit, quam dissidere ab
aliis, se singularem ostentare. Quae singu-
la narrare nec quisquam posset, dum occulta
plurima resident infixae animis: & quotidie
nova oriuntur. Et dum in profitentibus
Evangelium queritur pax, & charitas, quae
est Ecclesiae, etiā ibi ardor est major ad dis-
sidia & contentiones, ad distractionem, &
dissipa-

dispersionem ipsius Ecclesie, dum quisque apud se vult eam esse: atque in ea suum certum Christum. Ita ut nunc fiat illud Pauli, ut sint hereses, ut qui probati sunt, manifesti fiant. Perseverat autem contentio, & seditio inter Ecclesias Evangelicas: perseverant & multiplices hereses impediunt unitatem in Ecclesiis, usque dum bella cessauerint & amota fuerint. Interea qui retinent Spiritum Christum, & charitatem, expectant patienter ipsum Christum, qui componat omnia: in Ecclesiam suam suscipiat eos, qui se unum tantum caput voluerint, & unitatem quaesierint: ad illam se composuerint, ut vidimus in Cantico Canticorum, ubi una sponsa unum tantum querit, & habet sponsum: atque sponsus repetit unam esse columbam suam, immaculatam suam, unicam generici, Apostolicae suae. Hoc jam bellum intestinum, & spirituale fuit antequam semper, & nunc ita auctum est, ut videatur non posse esse maius, in eo attollente magna bestia, & serpente sua omnia dira capita. Quod quidem bellum amovendum nunc est, ut solum unus cultus vigeat, & una Ecclesia Christi

Christi victrix aliarum, de qua vaticinabatur mater Samuelis, inquiens. Sterilis peperit septem, & qua multiplicabat natos, infirmata est. Quam veram Ecclesiam descripsit Salomon in fine Proverbiorum, & in hoc cantico. malam. cap. 9. Proverbiorum: & Ecclesiasticus cap. 25. & 26. Quia verò hoc bellum fuit omnium maxime pestiferum, & truculentissimum, majus quam ullum aliud, & postremum omnium, quodque conduxit secum omnia superiora bella; fuit emulatio, ut dicitur cap. 8. hujus cantici, dura ut sepulchrum, ut ignis, ut pruna ignitæ, ut flamma vehementissima. propter has inquam causas victoria de eo, & finis de eo dictus est Canticum Canticorum, quando inquam Ecclesia sponsa Christi, in ipso majori certamine constituta, intuens victoriam propè adesse, canit de hoc postremo bello, & de omnibus aliis superioribus postremam victoriam.

Dicitur præterea Canticum canticorum, quia in eo ea de re agitur, in qua est summa omnium, que requiruntur ad salutem, amor scilicet & charitas. Idcirco Deut. 6.

C praci-

precipitur, ut diligatur Deus toto corde,
tota anima, omnibus viribus nostris. idē
precipit Christus in Evangelio: Joannes
suam primam Epistolam totam consumit
in gignenda charitate in animis creden-
tium. DEVS Exodi. 20. minatur in se
odientes iram suam, & se diligentibus pro-
mittit misericordiam suam. Et sic Pau-
lus. 1. Cor. 13. majorem omnium ostēdit
esse charitatem, ac primas tenere inter
omnia. Vt & hinc constet Canticum de
charitate debere dici Canticum Cantico-
rum, atq; eò magis dicetur Canticum Cantico-
rum, quia de ea charitate agitur, quae
adducit Deum Patrem, ut tradat morti
filium suum pro salute sua Ecclesia, quam
vehementissimè amat. agitur de ea chari-
tate Christi, de qua ait ipse, majorem cha-
ritatem habet nemo, quàm ut quis ponat
animam suam pro amicis suis. agitur de
ea charitate Ecclesia erga Deum Patrem,
& Christum Iesum, quam multa aqua nō
possunt extinguere, neq; flumina obruere,
ut dicitur cap. 8. Cant: non magna bella,
non cædes universales, non ignis, nō pru-
na

ne ignis, non ingens flamma, non quivis
cruciatus. Et hinc exultat Paulus Rom. 8.
quod non afflictio ulla, non incommoda ul-
la, non gladius, non mors, non vita, non
ulla creatura poterit separare se à charita-
te Dei, quæ est in CHRISTO JESU.

Dicitur item Canticum Canticorum,
quia agitur de ea re, qua jungimur in unū
corpus in Christo, iungimur & DEO Pa-
tri, qui est charitas, ut cum manemus in
charitate, in DEO maneamus & Deus in
nobis. & fiat illud, quod dixit Christus, ut
sint credentes per charitatem unum inter
se, & unum cum Christo, & DEO Patre;
qua charitate sentitur beatitudo in Eccle-
sia: cujus qui futuri sunt participes in cœ-
lis, gustum sentiunt suavissimum etiam
in terris. Et hæc dicta sint, quare mihi vi-
deatur dictum Canticum Canticorum. Vi-
deamus nunc quare inscribatur Salomonis
sive ipsi Salomoni. E regibus, qui fuerunt
Israhelitarum, duos monuerunt nos Prophe-
tæ novi fuisse figuram regni futuri Chri-
sti, Davidem & Salomonem. Cap. 17. lib.
1. Paral: in oratione Davidis significatur

Davidem cognovisse se esse figuram Regni
Christi in novissimis temporibus. & id
ipse David indicat sæpe in Psalmis, præser-
tim octuagesimo nono: Fuit ergo David
figura Christi pugnantis in ipsius secundo
adventu contra Antichristum, & sustinen-
tis persecutiones & afflictiones, quas vi-
dimus narratas in Psalmis: & vincens
ipsum Antichristum, & omnes impietati
tuentes & adversantes constitutioni re-
gni sui: atq; tandem firmantis ipsum re-
gnum victis omnibus adversariis, pacem
tumq; illud tradendo Ecclesiæ, constituen-
ti deinde statum Ecclesiasticum: atque se
perficienti ad morem Apostolica, ac in da-
centi ubiq; catholicam, quam compleat Spi-
ritus Christi, ut complevit corpus ductum
è Maria Virgine, figuratum illud in tem-
plo Salomonis. Vnde dicebat Christus. Sol-
vite templum hoc, & in tribus diebus re-
dificabo illud. ubi non solū intelligo Chri-
stum post tres dies resurrecturum; sed &
novum templum se reedificaturum, scili-
cet in tertio statu, in secundo adventu, de
quo templo agit Aggeus capite secundo in-
quien;

quiens, majorem gloriam futuram domus
novissima, quam prioris quæ erit Ecclesia
Catholica omnium fidelium. repleta Spiritu
Filii Dei. quo Spiritu adorabitur Pater,
& exaudiet preces, ut futurum nuntiavit
Salomon extructo templo manu facto. Et
dum erit Spiritus Dei diffusus in ea Eccle-
sia, in ea erit sapientia, & intelligentia, &
judicium, & aequitates, atq; dominabitur
ipsa justitia. Hinc Salomon, qui adificavit
templum, & ad justitiam adduxit judici-
um, fuit figura Christi, suo Spiritu comple-
tenti Ecclesiam in tertio statu, ipso secun-
do adveniente. Et hinc patet ratio, quare
novi Prophetæ, præsertim qui ante nos in-
tra quadringentos annos nuntiârunt ad-
futurum regnum Davidicum adauctum
à Christo in suo secundo adventu, cui subji-
cietur totus orbis. & tunc consecuturam
pacem perpetuam, & justitiam in terris.
Et hunc statum fuisse consignatum in re-
gno Salomonis, quod regnum quia fuit si-
gura, non perseveravit Salomon in pieta-
te sed peccavit in idololatria. & tum fuit
figura Papatus revocati à cultu Christi ad

idola. Et ut Ecclesia sub Papatu fornicata
est, & in adventu Domini reversa est ad
Christum, ut narratur cap. 2. Osee, & pri-
mo Isaia; ita ego existimo Salomonem post
peccatum suum, post tot concubitus uxorum,
& concubinarum fuisse reversum ad Do-
minum, ad verum cultum DEI in Spiri-
tu perfectum. atq; ex amore mulierum, ex
omni carnali sensu revocatum ad amorem
Filii DEI, & ad illa, quae sunt sensus Spi-
ritus, quemadmodum Ruben commacula-
tus in nefario concubitu per longam pœni-
tentiam à scelere se expurgavit. Simeon
exultans in cade facta Sichimeorū, ac au-
dax ad facinus invidendo primogenito Ra-
chelis, revocavit se ad humilitatem, bene-
ficentiam, & charitatem. Dan, & Gad,
quorum odium fuit acerrimum in Iosephū,
præter illud quod fuit reliquorum fratrum,
instabant ut perderetur, & tandē ut ven-
deretur, ac mentiebantur Patri. conversi
autem fuerunt ad clementiam, ad miser-
cordiam & amorem, ad veritatem in rebus
omnibus. E contrariis ad contraria revocati sunt. Ita ego existimo evenisse in Sa-
lomo.

lomone, ut deductus fuerit à peccatis, à voluptatibus, ad spiritualia contraria illis, ut fuerit quoque figura eorum, qui nunc peccant in subjiciendis sibi Ecclesiis, & in illis, & cum illis idolatrando à Christo, qua Ecclesia & qui ministri & Ecclesiastici & Politici, cognito & sibi patefacto peccato sint se revocaturi ad unam Ecclesiam catholicam ad unum caput Christum. quod cum fecerint, venturi sint in locum Salomonis, administraturi regnum Christi in perpetua unitate & pace. Ut Salomon, & ministri, qui nunc peccarunt ex comparatione contrariorum perceperint, quantum differat status presens à futuro Christi. quod videtur indicari, ubi dicitur: meliora sunt ubera tua vino. Et ipse Salomon indicavit hæc cap. primo, & secundo Ecclesiasticis, & cap. 7. & 8. & 9. Sapientia. Perductus ergo ad contraria in senectute, percepisse videtur certè magno sensu illa, quæ futura erant Ecclesie in secundo adventu Domini, dum incipi debuit edificari templum, & deduci deinde ad absolutiorem & perfectionem, quod templum erit

majus, quam fuerit prior ducta Ecclesia
Apostolica in Catholicam omnium genti-
um. qua erit templum, non manu factum:
ac erit Christus suo Spiritu in tota illa. Sta-
tum illum Spiritus, gaudia illa, fructus
Spiritus, qui erunt in fidelibus certis figu-
ris adumbrat nobis in hoc Cantico. Ut fu-
it figura eius regnum regni futuri pacis
& justitiae. ut fuit figura templum à se
ædificatum Ecclesia, quæ futura habitacu-
lum DEI: ita hoc Canticum sit specimen
spiritualis sensus, qui fuit in perfectis an-
tè & in Apostolis, ac futurus sit in tota
Ecclesia Catholica, in statu Spiritus Sancti.

Positis his de Salomone, quòd fuerit
figura Christi regnantis in orbe, allata u-
biq; pace perpetua: & item quòd conver-
sus fuerit ad Dominum, ut David post
adulterium: quia id requiritur, ut sit fi-
gura Christi in illo statu: & quia in hoc
Cantico ponitur pro sponso Ecclesie; iam
videamus, quare Salomonis dictum sit Can-
ticum, seu quòd Salomoni. Videtur dici
Canticum Salomonis, ut Psalmi multi di-
cuntur Psalmi Davidis. quòd compositi, &
scripti

scripti sint à Davide: ita dicatur hoc Canticum conscriptum à Salomone. Si dicatur ipsi Salomoni, videtur Canticum dici, quòd sit de Salomone, de Christo, sive Cantatũ ipsi Salomoni, ipsi Christo figurato in Salomone. nam in Cantico mentio sæpè fit de edificio Salomonico, de ipso Salomone, & de his quæ fuerunt ipsius. Vnde ipsa inscriptio videtur indicare & à Salomone esse conscriptum Canticum, & illud de Christo in sua Ecclesia, & Ecclesiam ipsum Christũ suum sponsum recognoscere, & se ejus esse, se ei totam tradere. Dicitur verò Canticum, quod summa eorum, quæ sunt Christi & Ecclesia significetur, non autem tota historia, ut fieri solet in aliis Canticis, è quibus summa historia alicuius assumitur cum letitia. sive ut in Psalmis, in quibus summa alicuius facti ante Deum canitur, aut memoratur.

Antequam in interpretationem ipsius Cantici ingrediamur, pauca videntur proponenda de ratione interpretationis & de ordine. Mihi convenit cum multis interpretibus, hujus Cantici, quòd in eo aga-

tur de Ecclesia, quòd in eo sit sermo mysti-
cus, & allegoricus, quòd plures ætates, &
quòd Prophetia sit in eo recognoscenda. Si
hac intuebimur in interpretando, si non
perfecta interpretatio habebitur, minus
credo à vera aberrabimus. Siquidem my-
stica singula secundum analogiam scriptu-
rarum, & certa proportione erunt compa-
rata. Ut verò secundum certam analogi-
am, & proportionem comparentur, adju-
mentum non erit parvum, si ætates, &
earum distinctionem in illo tenuerimus
secundum rationem Propheticam. Hanc
igitur rationem retinebimus in interpre-
tando. quantum autem assequemur, judi-
cium debet esse aliorum. Ut verò judi-
cium facilius fieri possit, proponemus & or-
dinem, qui mihi visus sit servatus in de-
scriptione totius Cantici.

Si difficilis unquam inventu fuit or-
do tractationis alicuius argumenti, diffi-
cillimus mihi videtur in hoc Cantico, ob
rationem Propheticam tractandi diversam
à communi ordine aliorum. ubi servatur
ordo sæpè secundum alia, quæ nuntiantur
futura,

futura, non secundum illa, in quibus alia
significantur. item hic omnia sunt mysti-
ca, & repetuntur saepius eadem sententia,
& eadem verba, quae tamen ad diversa re-
feruntur. Hac & talia contegunt ordinē,
ne facile conspiciatur. Ego verò hic recur-
ro ad ordinem certum usitatum in Prophe-
tis, ut advertam tempora, quemadmodum
distincta sint ab illis: & quomodo sponsus
Ecclesiae sit descriptus, ut eadem ratione ad-
vertam hic quoque describi à sponsa cap. 5.
item videam describi sponsam à sponso
cap. 6. Describantur autem percursis sin-
gulis potioribus partibus corporis, ut in il-
lis consignificentur tempora, & aetates di-
stincta, quemadmodum in vestitu Aaro-
nis describitur Christus caput Ecclesiae ab i-
nitio temporis usque ad finem temporis. item
in Apoc. cap. primo describitur Christus,
qui ambulet inter septem aetates mundi
illas illuminans, itē in statua Nabuchodo-
nosoris describitur status Ecclesiae, & popu-
li DEI à tempore Ecclesiae Apostolicae usque
ad regnum Israheliticum restitutum. Secun-
dum ergo talem rationem distinguemus
ordi-

ordinē materiae, quae tractatur in hoc Cantico: Et quoniam quae sunt Prophetica, solent patefieri in eventu rerum, & in novissimis diebus, quando aperientur libri ut monemur cap. 23. & 30. Ieremiae, à fine, & medio, ab his, quae sunt secundi adventus Christi, & primi, ducemus fundamentum interpretationis. Hunc ordinem igitur primū recognoscemus, ut in septem primis capitibus Ecclesia septem aetatum describatur: in octavo sit conclusio in postrema aetate eorum, quae antè narrata sint: atq; etiam certa quadam expositio. Deinde in septem capitibus primis eum ordinem in exponendo sequemur, quem tenuimus cap. 2. & 3. Apoc. in exponendis septem Ecclesiis. Illum igitur ordinem mihi videtur Salomon sequi in suo Cantico, quo solent saepe Propheta uti in rebus exponendis ut percurrat illa, quae sunt Ecclesia in septē aetatibus ejusdem. ut capite primo assumat illa, quae sunt aetatis prima. capite secundo, quae sunt aetatis secunda, & ita in reliquis ordine. capite octavo sit quadam repetitio & conclusio, ut in unum quae antè dicta sunt condux-

conducantur. In exponendis tamen his,
quæ erunt Ecclesiæ secundum ordinem æ-
tatum, ratio quadam servabitur, ut in
una ætate aliæ intelligi possint. Verbi cau-
sa capite primo, dum intelligitur Ecclesiæ
ætatis primæ promissionum cæpta in A-
brahama, illa recognoscatur in secundo
adventu Domini. quia in secundo adven-
tu aperiuntur libri: & quæ septima, &
postrema ætate fient, ducent suum lumen
ad superiora. Capite secundo dum in se-
cundo adventu agitur de regno Christi
& de vera Ecclesiæ Christi in eo: signi-
ficatur simul & regnum Isræliticum pri-
us constitutum tempore Moysis, & Eccle-
siæ vera DEO cognita, quæ tunc fuit. Ca-
pite tertio agitur de eodem regno, & Ec-
clesiæ danda sponso suo ætate septima. quæ
fuerunt figurata in Rege Salomone, & in
templo à se ædificato. Tria ergo hæc ca-
pita ponuntur pro ætate primæ promissio-
nū & pro secunda data legis & pro tertiâ
regum & Prophetarū. quæ tria capita, dum
complectuntur figurata futura ætate po-
strema simul exponunt, quæ sunt Ecclesiæ
illa.

illarum trium aetatum. Capite quarto describitur Ecclesia Apostolica, in qua conducuntur, quae fuerunt Ecclesiarum superiorum aetatum, & conducitur ipsa usque ad postrema tempora. Capite quinto describitur Ecclesia, ducta ad possessionem regni dati à Christo populo Christiano, tempore Sylvestri. ubi Christus non suscipitur, ac vera Ecclesia vagatur, & affligitur. quae tamen interea probat neminem mortalium posse esse caput Ecclesiae praeter unum Christum. Capite sexto apparatus secundi adventus Domini significatur, qui describitur capite 14. Apoc. ut restituatur Ecclesia in suum statum, & Christus in suum regnum. Quae Ecclesia vera describitur à Christo, ut ipse verus servator, & sponsus describebatur ab eius Ecclesia, quam post magnam tribulationem adducet Christus in suum regnum. Capite septimo exponitur praedicatio secundi adventus, in quam conducuntur, quae fuerunt omnium superiorum aetatum, & omnes Ecclesiae in unum veniunt. Capite octavo perducuntur omnia superiora pariter ad unum regnum Christi
ad

ad octonarium perfectum, ut prima concordent cum postremis in beata vita sub uno Christo, ut sit Canticum Canticorum. Et hac adhuc proponentur in argumentis singulorum capitum.

In caput. 1. argumentum.

DVM fuit omnibus superioribus atatibus contentio de vero cultu DEI: de vera Ecclesia: de Messia Salvatore: Ecclesia ipsa vera ostendit in secundo adventu Christum solum eum, qui loquutus sit in Prophetis, & Apostolis; esse Salvatorem, & caput Ecclesiae. Et ipsa Ecclesia quamvis ducta per afflictiones, probatur à Christo vera, quae se solum caput amplexa fuerit, atq; docuerit Prophetica, & Apostolica. Unde addentur ei dona, & regnabit sponsa vera cum vero sponso Christo. Quae autem Ecclesia superioribus atatibus similia egerint, censentur sponsae Christi. Et hic prima aetas erit omnino recognoscenda, quae ut delata curru Pharaëonico feratur ab initio ad tempus, quo vestita bysso splendida
iungat

jungatur sponsa sponso in ejus regno.

2. Osculetur me osculo oris sui.

Etsi à primis patribus optabatur adventus sponsi: & dicebat Eva, acquisivi virum cum Domino, atq; cum antè jam ab Eva, tum post deinceps ab his, qui fuerunt semen Abrahæ, quasitum fuit semen Christus, ut de Abrahamo ait Malachias ipsum quasivisse semen DEI, Mosesq; à DEO petebat, ut mitteret, quem missurus erat. Etsi Apostoli, & cum ipsis alii credentes dixerunt, jam loquatur ipse ore suo nobis, non per Prophetas solum; tamè quia sponsa hic loquitur, quæ meminit genitricis suæ. cap. 3. hoc est Ecclesiæ Apostolica, quodque dicitur. Osculetur, videtur indicari secundus adventus, ut is sponsus osculetur, qui prius venerit, post redierit. ut indicatur cap. 3. Osee, is Christus redire in novissimis diebus, qui antè mulieri dedit argentum & hordeum, ac jussit se expectari, donec rediret. Tunc quando rediit, debuit eum osculari Ecclesia, ac summo desiderio suscipere, ardentiq; amore comple-

Et.

eti. Et hoc indicatur Psalmo secundo, ubi
in secundo adventu iubentur reges, & omnes,
qui administrant ejus statum, & alii osculari
Christum ad se secundo advenientem: atq; sibi gratulari de ejus adventu.
Et quia quando adest, non cognoscitur, non est fides in Israël, nedum in terra:
dum insurgunt dissidia propter ipsum, & quisq;
facit se Christum, & sunt multi Christi, qui se
audiri volunt, sunt innumeri heretici, distrahentes
instabiles, & leves à Christo: vera Ecclesia, & qui sunt ex
ipsa, clamant repleti gaudio, ac ardenti incensi amore,
quod norint Christum adesse.

Osculetur me osculo oris sui. Non loquatur jam mihi hic, & ille Christus, & multi
Christi, non turba hereticorum, qui mihi prescribant,
qui mihi sint caput. ipse Christus mihi loquatur,
mihi prescribat, sit mihi sponsus. ipse est, qui tam diu
fuit expectatus. Et dum in osculo indicatur advenisse
Christus, & susceptus ab his, qui sunt vera Ecclesia,
magno quidem desiderio intelliguntur Apostoli maxime optatū
Messiam suscepisse: eumq; eo amore profe-

cuti sunt, ut nullum mortis genus ipsos se
parare potuerit ab amore Christi, qui & re-
jecerint omnia expetibilia in mundo pro-
pter Christum. Fuit & in Patribus idem
amor, dum senserunt osculum Christi: se-
jus Spiritu tactos, quo ita cum ipso uniti
fuerint, ut nec ipsi mortem veriti sint su-
stinere propter amorem, & osculum, quo
tacti à Spiritu DEI fuerunt. Quemadmo-
dum & hoc tempore tacti eodem Spiritu
sustinent crudelitatem Antichristicam.
Veruntamen quia comparatio statim poni-
tur, quòd meliora sint hubera seu amores
vino, dum dicitur, osculo oris sui, indicari
videtur, sponsam optare Christum potius
se alloqui quàm illos, qui jaçant nomen
Christi. mihi enim ita videtur potius esse
intelligendum, quàm ut dicatur, loquatur
ipse mihi, non Propheta, quia quae loquuti
sunt Prophetae, & Apostoli, locuti sunt il-
la, quae Spiritus Christi loquebatur in ipsis.
quae autem prodierunt ex uberibus Christi
fuerunt Spiritus Christi, lac Christi. Quòd
autem hinc intelligenda sit contentio ma-
ximè de vero Christo, & de falsis Christi,
quorum

quorum primus est Papa, & Papai, indica-
tur ubi statim dicitur. nolite considerare,
quod fusca, quod nigra sim. filii matris me-
a pugnaverunt contra me. qua pugna ex-
ponitur capite octavo, ubi dicitur emula-
tio dura, ut sepulchrum, ignis, & pruna i-
gnis, & flamma vehementissima.

Quia meliora sunt ubera
tua Vino. Causa statim redditur, qua-
re malit Ecclesia, ut se osculetur Christus,
quam alii, quia quæ sunt vita aterna,
quæq; accepit à Patre docet Christus, alii
sua ingerunt. Vbera Christi sunt illa, è
quibus quæ sunt mysteria aterni Evange-
lii, & Prophetia: quæ sunt aterna vita
sugimus, quæq; hauserunt Patres contem-
plantes suum Cocma ad dextram, & suum
Biria ad sinistram, Sapientiam tributam
Filio, & Intelligentiam tributam Spiritui
Sancto, Filium in quo sunt thesauri divi-
nitatis, Spiritum Sanctum, per quem the-
sauros salutis & vitæ percipimus. consili-
a^{q;} DEI, & opera ejus cognoscimus. Nos
simpliciter dicamus doctrinam Evangeli-
cam,

cam, & legalem: Apostolicam & Prophe-
ticam in uberibus indicari: in vino autem
humana, quae homines sapiunt & docent.
Quare doctrina tua ò Christe Evangelica,
scilicet Apostolica, & Prophetica praestat
doctrinis aliis humanis. Sapientia huma-
na non potest comparari cum divina. Ad-
sint instructi omnibus scientiis Philoso-
phicis: qui historiam omnem omnium gen-
tium teneant: qui sint parati, ut de qua-
vis re differant, qui suam etiam certam
Theologiam sibi vendicent: qui historiali-
ter, & carnaliter tractent DEI verbum:
illa nihil, haec parum alunt, & nutriunt ad
vitam eternam: non expleant desiderium
meum, ut beata vita tecum vivam, non
acquiescit in illis animus.

3. Ob odorem unguentorum
optimorum. Non est Spiritus in il-
lis humanis & carnalibus. in uberibus
Christi, in eius Evangelio est virtus ad sa-
lutem: in Prophetia spes firma ad illam
perveniendi. Fert secum verbum DEI
Spiritum, quo est illud datum: spirat vi-
tam,

tam: spirat gaudia beatae vitae, scientiae, & cognitionis DEI: emanat in corda, ut reddat testimonium spiritui nostro, quod filii DEI sumus: reficit hominem in novam vitam: spirituales facultates multiplices donat his, qui sunt ejus Ecclesia. Hac, & talia, qua ministri verbi possunt narrare de effectione, & fructibus Spiritus sequuntur illos, qui animo verbum Dei percipiunt.

Unguentum effusum est nomen tuum. Qui enim percipit odorem Spiritus tui, sentit secundum nomen tuum Messiam, te esse Sanctum Sanctorum, qui sanctificas omnes te suscipientes, qui Spiritum tuum diffundis super omnes electos, quo reficiantur in spem aeternae vitae.

Ideo adolescentula dilexerunt te. Propter hac quae dicta sunt de uberibus, & de unguentis, qui nuper, qui semper crediderunt auditores, & perceptores verborum DEI: quae nova Ecclesia tum antè tum nunc coierunt, ut completerentur te Christe, sentientes virtu-

tem verbi tui, & Spiritus tui, & gaudia
tuarum promissionum, & aeterna vita, te
amant, te diligunt, te sequuntur, tracta
suavitate odorum tui Sancti Spiritus.

4. *Trabe me post te, curremus.*

Persta ergo Christe Salvator tuo Spiritu
vita, & gaudii trahere me, perducere tu-
am sanctam Catholicam per omnia tem-
pora: quam non conspiciunt carnales, &
mundani oculi: & cum ipsa omnes Eccle-
sias visibiles in invisibilem se mergentes,
& concurrentes in idem Baptisma, ut tan-
dem inveniantur omnes in unum tuum
corpus conbaptizata, & parata, ut ingre-
diantur una tua sponsa in regnum tuum.
Ac nunc quidem dum sunt tot pertur-
bationes, tot tyranni ad se rapientes o-
mnes, & omnia: dum sunt qui se & sua
pradicant: dum sunt tot secta, & factio-
nes, tu qui trahis omnes ad te venientes,
libera tuam Ecclesiam ab hac defectio-
ne, ut in te tota sit: dicat quisq; fidelis, tra-
he me post te, ut te unum sequar, te habe-
am authorem vitae: tua unius praecepta, &
doctrina

doctrinam servem, & amplectar: curram
cum omnibus fidelibus ad illa, quae sunt tuae
Ecclesiae, & regni.

*Introduxit me rex in cubi-
cula sua. Dum fideles sunt facti Chri-
sti, donati Spiritu Christi, sequuntur Spi-
ritum Christi, ut unum sint in ipsius cor-
pore mystico. retinent firmam spem de cœ-
lesti vita, ita ut jam introductos se senti-
ant in tabernacula cœlestia, dum sibi my-
steria de ipso Christo, ac de eius Ecclesia
Christo adherendo aperiuntur. atq; dum
hæc mysteria in terris prius patefiunt, &
in regnum promissum sub toto cœlo intro-
ducuntur fideles, erit gaudium, & exul-
tatio, quando liberati à malis in illo erunt.
in Christo erit omne gaudium, & latitia
his, qui dixerint ego sum Christi. qui à
tot malis ad sempiterna, & aterna bona
ipsum perduxerit. Recordabimur u-
berum tuorum magis, quàm vini.
Benè sentiemus nobiscum fuisse actum, dum
meminerimus nos fuisse secutos Christum,*

sanctum ejus verbum: meminimus gratiam, quam nobis præstiterit, retrahendo nos ab aliis falsis Christis, ab ipsorum doctrina, & fastu: liberando nos à periculis, à tyrannis: secernendo nos ab hædis ad sinistram se recipientibus. Persistemus jam in amore Christi atque in ejus doctrina sancta.

Recti diligunt te. Qui credentes prædicationi, egerunt, quæ oportuit, rectè se gesserunt in opere Domini: non ad alium se applicaverunt, quàm ad Christum: non alia, & aliena curarunt, quàm quæ fuerunt Christi, ut ipse cognosceretur adesse: ei ut par erat obediretur, ac regnum ejus promoveretur: hi sunt Ecclesia, hi sunt, qui dilexerunt Christum, ut dixit ipse, vos amici mei eritis, si feceritis, quæ ego præcipio vobis.

Nigra sum, sed formosa, filia Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut cortina Salomonis. Etsi fui despecta (ait pia Ecclesia) habita hæretici.

heretica, & turpis ab impiis, diffamata
vulgò ut falsa, dum multi dicunt, non est
salus ei in Deo, dico ego. Dominus assum-
psit me. Idcirco ne offendamini in me fi-
deles, quia in intimis contineo, quæ sunt
pulchra, & expetibilia super omnia, quæ
vulgus hominum admiratur. sunt extra
ut tabernacula Cedar, quæ foris non sunt
decora, sed intus sum ut cortina Salomo-
nis. ut quæ obtentura sit gloriam, & ad-
ministrationem in regno CHRISTI.

6. Ne contemplemini me, quòd
fusca sim. quia aspexit (decolo-
ravit) me sol. Ne aspiciatis exter-
nam formam quòd sim deformata à meo
priori statu, despecta, ducta in paupertatē,
afflicta vagando per varias terras: hinc
inde agitata. sustinui æstum magna tem-
pestatis, & tribulationis. nam qui nati
sunt ex eadem Ecclesia Apostolica, defici-
entes ab illa, irati sunt mihi, offensi sunt
in me, persecuti sunt me revocantem me
ad illam. Posuerunt me custodem

in vineis, vineam, quæ erat mihi non custodi vi. Voluerunt me esse aliarum Ecclesiarum, quàm Apostolica, alias inducere. prohibuerunt me agere, quæ sunt illius. Eam vexationem, & bella induxerunt, ut non potuerim instaurare in populo DEI Ecclesiam Apostolicã: tantã confusionem adduxerunt, ut etiam electi, si fieri posset, in errorem indacerentur. & ubi aliquem statum illius Ecclesiæ sanctæ posui, illum mihi everterunt, & induxerunt alienum.

7. Indica mihi, quem diligit anima mea, ubinam pascas, ubi accumbere facias in meridie. ut quid enim ero veluti declinans post gregem sodalium tuorum?

Dum narrat Ecclesia vexationem, quam sustinet, convertit se ad Christum, ac petit, ne in tantis tenebris, & astu perturbationum, ubi est dissensio de ipso, in qua Ecclesia ipse sit, dum in se quæq; vult i-

psum

psum esse; sibi ostendat in qua Ecclesia ipse Dominus Ecclesie habeatur. & ait: renuntia tu mihi, tu inquam, quem diligit anima mea, quem solū habeo pro sponso meo, & vero Christo. fac inquam me scire in tanta varietate opinionum, & contentionum, in quam Ecclesia tu tuo vero, & Sancto verbo pascas animas. nam propè omnes instant suam tantū veram Ecclesiam, & quam ego sequor falsam predicant. fac tu ut sciam (in meridie) ubinā sit vera lux tue doctrinae, quam predicasti, & docuisti Apostolos veniens in medio temporum, agens opus salutis nostrae. te unum ipsum volo, qui predicasti Apostolis. non enim volo declinare ad eos, qui tecum se Christos faciunt. en unus es sponsus meus.

8. Si nescis, ò pulcherrima mulierum, egredere per vestigia ipsius gregis, & pasce capellas tuas juxta tabernacula pastorū.
Est responsio ad Ecclesiam, qua vult Catholi-

tholicam, & solum ipsum Christum caput.
est & hortatio, ut persistat in his, quæ nar-
ravit. Vocat ipsam pulcherrimam mulie-
rum, quod non sit nigra & indecora; sed
vera Ecclesia, quæ se unum sponsum sequa-
tur audiendo ejus doctrinam Evangeli-
cam, & Apostolicam: & item quæ locutus
est in Prophetis: sequatur Spiritum, & sen-
sum Apostolicum; in his persistat. Se-
cundum hæc pascat gregem: instituantur
omnes Ecclesia, quæ appellantur capelle i-
gnorantes adventum Domini, dum adest
Dominus ipse. pascantur, & instituantur
in his, quæ docuerunt Apostoli, & docent
nunc Prophetæ.

9. Equitatus meo (equæ meæ) in
curribus Pharaonis assimilabitur
te o amica mea. Consors mea non sit
fusca, non sit deformis, ac sine statu: non
depressa, & attrita: quia vincet, & obti-
nebit. erit consors, & socia secum ait Chri-
stus in regno DEI: possidebit illud cum i-
pso Christo, cui erit coheres. Ut currus pha-
raonis sunt multi, & equites prevalidi;

ita victoriam obtinebit ipsa. qua opes sunt
adversariorum, ad se deferentur, ut regnes
cum CHRISTO.

10. Pulchra sunt gena tua inter
murenulas, & collum tuum inter
torques. Ut potestatem, & dignitatem
dixit Christus ad Ecclesiam deferendam;
persequitur etiam exponere illa, per qua sit
pulchra, quod maxilla ejus sint pulchra in-
ter murenulas. audivit verbum Evange-
licum, & Propheticum expositum, & distinctum
secundum verum sensum Catholicum, illi
auscultavit, & paruit: illud predicavit ve-
re, & pure, ut faciem suam ostendere possit,
nec rubore suffundi, quin secundum illud
egerit, & administraverit; quin qua no-
vit, & docuit, non responderint vitæ, &
actionibus: atq; hac cum illis. Et collum
tuum inter torques. Quæ autem
docuit, & egit: quæ retinuit de doctri-
na verbi DEI, de administratione se-
cundum illud, talia sunt, ut collum ejus
doceat esse inter torques, ut sibi detur
admini-

administratio, & authoritas in regno Dei,
ut dabatur Josepho.

11. *Murennulas aureas facie-*
mus tibi vermiculatas argento.
Efficietur adhuc, ut pulchrior sit Ecclesia:
addetur Spiritus, & verbum DEI copio-
sius, quod firmū, & distinctū sit charitate.

12. *Dum rex esset in accubitu*
suo, nardus mea dedit odorem
suum. Quando fuit concilium, & Chri-
stus in eo Dominus, insidens in suis mini-
stris, tum vera apparuit Ecclesia: mana-
re fecit odorem bonum suæ doctrinae, &
vite, & actionum.

13. *Fasciculus myrrhæ est dile-*
ctus meus mihi: inter ubera mea
commorabitur. Quia donata, & re-
pleta est à Christo spiritualibus donis &
facultatibus, quas memorat Paulus. 1. Cor.
12. in ipsius corde, & mente commora-
bitur Christus, illas à se recognoscens. stu-
debit ut Spiritu vivat, ut facultatibus il-
lis

lis utatur ad gloriam Christi, & ad utilitatem Ecclesie; memoriã retinens ejus, qui pro se sit mortuus, & resurrexerit, ut mortuus novus homo in se, vivat novus: non vivat ipsa, sed vivat in se CHRISTVS.

14. Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engadi. Ipse Christus, erit sibi unus tantũ, à quo omnes facultates spirituales recognoscat, & in omnibus Ecclesiis, & in singulis in illis. & unus rex erit sibi tantum rex regum, à quò omnis administratio habeatur. & forte in fasciculo Myrrhe significantur facultates donatæ in Ecclesia, & ipse Christus summus sacerdos, à quo habetur aeterna vita: in botro autẽ Cypri ipse Christus rex regũ, & omnis administratio politica ab eodem perscripta, & à magistratibus suscepta.

15. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es: oculi tui columbarum. Hæc quæ narrasti sunt quæ faciunt te pulchram: faciunt te amicam meam: facient, ut vera appareas Ecclesia

clesia oculi tui columbarum. fida mihi fui-
sti, dum fuit defectio: perstitisti amare
me vera charitate. eris tu pulcher, & ve-
ra, & sapiens: eris tu amica mea, & spon-
sa mea.

16. Ecce tu pulcher es dilecte
mi, etiam decorus (suavis) etiam
lectus noster floridus, (virens) Re-
spondet Ecclesia Christo, & ait. Ecce tu es
pulcher, verus Christus, verus DEI Fili-
us, è quo pulchrum, & verum extat quic-
quid est pulchrum, & verum. es tu via,
veritas, & vita. Es tu decus, & ipsa sua-
vitas, ad quem honos pertinet, & laus.
qui agis omnia in omnibus; qui replet Ec-
clesiam tuam præter alia dona suavitate
tui Spiritus, & charitatis tue, qua tecum
in tuo corpore per Spiritum tuum conqui-
escit. Vnde lectus noster, existit virens, &
floridus. exsiccabuntur status impii, Ec-
clesiæ alienæ; non veri Christi, status, im-
pii, & alieni. Vnus Christus in una Eccle-
sia vigeat, & persistet in regno DEI.

17. Trabes domorum nostrarum
cedri.

*cedrina: laquearia nostra cypres-
sina. Ecclesia ædificabitur lignis cedrinis:
firmabitur illa Evāgelio, quod signabatur
in unguento Maria Magdalena. quo effu-
so super Christum tota domus replebatur
odore. signabatur in unguento mors Chri-
sti, quam subivit super lignum crucis. sub
cujus crucis signo stabilietur & Ecclesia, &
status politicus: Laquearia erunt cypressi-
na, quia omnia de Christo, ac ejus Evange-
lium confirmabuntur vera per Prophetiā.
& nuces dura, & compacta cypressi, fient
molliores, & aperientur, ut sit firmitas, &
stabilitas, oblectatio, & suavitas in re-
gno Christi justitia, & pacis: veritatis, &
sanctitatis.*

*In conclusione capitis hac videntur ad-
denda. Ex his, quæ narrata sunt hoc capi-
te, quæ vidimus contigisse in secundo ad-
ventu Domini, debemus recognoscere, &
quæ talia in prioribus non solum statibus;
sed & atatibus evenerunt, quæ similia
quisq; facile potest in omnibus statibus, &
atatibus advertere. Et quontam facile*

E quisq;

quisq; poterit advertere in progressu nar-
rationis capitulum qua sequuntur, describi
que sunt singularum atatum, oportere vi-
detur, in hoc primo capite recognosci pri-
mam etate, qua fuit promissionis. Ut enim
qua sunt etatis quarta de Christo vidit A-
braham, ita intelligitur vidisse, qua sunt
septima. Nam dum jubetur exire e domo,
& familia sua, dum semē querit, dum nu-
tu DEI omnia agit, dum probatur ejus fi-
des, dum ducitur in pericula, dum libera-
tur a DEO, dum probatur a DEO, dum
sepelitur in spe possidendi promissa in re-
gno DEI cum omni suo semine, sunt hac
omnia talia, qua cognovimus in hoc primo
capite. quod debuit exponi ex his, qua e-
venerunt etate hac postrema, secundū que
aperiuntur, & in his intelliguntur, qua
fuerunt priorum atatum, quaq; fuerunt
figura rerū futurarū. ut jam conferre
debeamus, & simul recognosce-
re que fuerint figura, &
sint figurata.

CAPVT II.

Regnum

REGNUM Christi ostenditur in ipso cum sua Ecclesia juncta sibi in dilectione, ac charitate in spē beatæ vitæ citò obtinendæ, dum venit Christus secundo. qui per judicium universale punit vastatores Ecclesiæ suæ, ut detur via credentibus ingressuris in regnum, quod restituetur, constitutum olim data lege, & peracto judicio contra Pharaones, & Aegyptios; contra suos peccantes, & contra gentes impediētes statum, & regnum DEI atate secunda.

1. Ego flos campi, & lilium convallium. Ad superiora hæc, quæ sequuntur, ita mihi videntur respondere, ut quia vera Ecclesiæ, & verum regnū Christi dictum est semper duraturum: atq; vera Ecclesiæ, & verus Christus ostensi sunt secum benè convenire, dum falsæ Ecclesiæ, & falsi Christi vendicârunt sibi principatum; nunc tanquam falsi illi sint patefacti, ostendit Christus se verum regem regum: atq; sponsa Christi se veram, & unicam Ecclesiâ Catholicam. Quemadmodum
E 2 ostende-

ostendebat se Deus verum Deum: & popu-
lus Israëliticus se verum populū DEI Ae-
gyptiis, & aliis gentibus in parto novo sta-
tu & regno, ac illis punitis, & ejectis.

Sive jam dicas Ecclesiam, sive Christū
vocare se rosam campi, & lilium convalli-
um; id utrunq; videtur posse intelligi. ego
tamen existimarem, Christum de se dice-
re: ego flos campi, & lilium convallium: &
inde, quia sibi juncta est Ecclesia, inferat
de ea vera sua sponsa. Sicut lilium inter
spinas, sic amica mea inter filias. ut cap.
12. Apoc: dicitur mulier vestita sole, quod
Christum in se habuerit. facit & id, quod
existimem Christum loqui, quia cap. 11. I-
saiæ Christus intelligitur, ubi dicitur vir-
ga egredi de semine Isai, & flos de radici-
bus ejus. item cap. 28. minatur Christus il-
lis, qui erigunt florem, ut sint ipsi alii Chri-
sti domini mundi. Ita ergo sententiam e-
go educerem. Vt quia multi hoc tempore,
& superioribus temporibus se Deos, se Chri-
stos, se capita Ecclesie fecerunt; dicat Chri-
stus. Ego sum flos campi, & lilium con-
vallium. sunt qui erigunt sua insignia tan-
quam

quam ipsi sint flos, & decus mundi. at ego sum rex regum, ad quem pertinet regnū mundi. ego solus summus sacerdos in aeternum. non illi, qui sibi hęc nunc vendicāt, & vendicārent superioribus aetatibus. Et dum dicitur. ego sum flos campi, existimo indicari campum Sennaar, illos, qui sibi primas tribuunt. ut Papa, & si quis alius. illos principes, qui sub regnum Iudæ veniunt. ubi autem dicitur. liliū convallium, alios, qui sint sub regno Feroboam, ut indicatur capite illo 28. Isaia. ubi & duæ Ecclesie intelliguntur hujus temporis descriptæ cap. 2. & 3. Osea. & 23. Ezechielis.

2. Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. Illi Ecclesia hoc tribuitur, quæ fuerit induta Christo, quæ solum Christum habebit sponsum, nō autem Papam, ut quemvis alium, cujus instituta sequatur. Ecclesia, quæ sibi constituunt hunc, & illum, qui sit caput, sunt sicut spine, se mutuo pungunt, pungunt hos, & illos. pungentur & illi, qui eas secuti fuerint.

3. Sicut malus inter ligna syl-
va; sic dilectus meus inter filios.
Discrimē est inter eos, qui faciunt se Chri-
stos, & inter ipsum Christum. in Christo
sunt fructus suaves, in aliis non sunt fru-
ctus. Christus est lignum vite solus, non
quisquam alius. In umbra ejus de-
sideravi sedere, & fructus ejus
dulcis palato meo. Sub tutela, sub
regno Christi diu desideravimus esse, dum
durarunt secula tyrannorum: atq; adeo ab
initio omnes patres optarūt illud tempus,
quando Messias obtineret regnum, ut ha-
berent pacem, & justitiam. tandem obti-
nebit Ecclesia, ut sit sub regno CHR-
ISTI, in quo quisque fatebitur se tandem
beatē vivere.

4. Introduxit me in cellam vi-
nariam, & vexillum ejus super
me amor. Aliud est vinum quod dat
Papa, & falsi Christi, aliud, quod dat Chri-
stus. alia sunt bona, & regna terrena, alia
caelestia,

cœlestia, & æterna. alia est sapientia ho-
minum, alia DEI: Qui Christum volunt,
& amant: avertent esse sub ejus umbra; non
sequi falsos Christos, inducuntur in cellam
vinariam Christi, non hominum. ibi sen-
tiant amorem, quo se DEVS Pater, &
Christus Jesus prosequuntur: sibi aperiun-
tur mysteria, unde ductus sit Pater, ut Fi-
lium suum daturus esset morti pro sua Ec-
clesia: unde Filius pro sponsa sua illam su-
bire voluerit, charitate illa imbibitur Spi-
ritus sponsa, à Spiritu Christi tangitur, &
afficitur Spiritus ejus, ut tota amore DEI
ardeat. omnes ejus sensus nil sapiant, nil
magis norint, quàm quòd sint imbuti amo-
re Christi, ut tantum ipsum, & Deum a-
met, quantum sentit se amari. ad hoc ve-
xillum intuens Paulus, ait. spes, fides, cha-
ritas. tria hæc. major autem est charitas.
ordinavit in me charitatem ait vetus in-
terpres, ut intelligas te ea regula, & or-
dine debere amare Deum, & CHRISTVM
JESVM, qua te amârunt.

5. Fulcite me floribus (vasis vi-

nariis) stipate me malis, quia languens amore sum. Spiritu charitatis Christi comprehensa Ecclesia, deficiunt alii sensus in ea; petit ut sustentetur eodem Spiritu, ut possit magis, ac magis amare. sentit quantum ametur, ardet desiderio, ut tantundem amet; sed id non valet homo ut tantum Deum amet, quantum amatur. petit ergo ut sustentetur eo utro, eo Spiritu DEI Patris, quo capta est, quo Pater dedit ei gustum sui amoris suavissimi: substernantur sibi poma, roboratur Spiritu Christi, quo se amavit, ut pro ea moreretur, quo eam sibi conjunxit in unum corpus mysticum.

6. *Lava ejus sub capite meo, & dextera ejus amplexabitur me.*

Per amorē ergo, quo se persecutus est DEI Filius, sentit se ejus esse, se quiescere in magna spe, ut sit defensa ab omnibus adversariis, ut liceat sibi esse sine ulla molestia, lava sponsi posita sub ejus capite. sit sanctificata, & ducta in unū corpus cū Christo complectente se totam dextera Christi.

7. *Adiuro vos filia Jerusalem
per capreas, vel cervos agri, ne
suscitetis, & ne evigilare facia-
tis amorē (dilectam) donec velit.*

*Qua dicta sunt de regno, & de amore, ac
fructu amoris obtinendo in regno, dum
fuerunt in statu legis, debuerunt postre-
mo perfici a tate septima. quia ait Paulus
Heb: 3. Si sermo divinus non fuisset de
alia requie, permansisset perpetuò ille sta-
tus, nec habuisset ullam commutationem.
ergo dum status ille datus fuit per Mosem
& Iosua, alius expectabatur in primo ad-
ventu Christi, & in secundo. in quo finis
futurus esset malorum. & quia erat pro-
missus à Deo, erat tanquam esset datus. in-
terea Ecclesia vivebat in charitate Dei in
spe certa, qua spes certa hinc dicitur amor,
quasi possideantur jam promissa. quiescit
ergo Ecclesia tanquam dulci somno capta in
amore Christi expectando diem lucis, quo
ducta sit in possessionē regni Christi. dum
autem quiescunt fidi Christi in ea spe, &
charitate, & cultu Christi, monentur à Deo*

qui capita se faciunt in Ecclesiis, monentur
& Ecclesia ducta à priori, & ab Apostoli-
ca, nec tamen hanc in omnibus sequentes
ne alium cultum inducant, non aliam cha-
ritatem, non aliam spem. Qui autem fi-
di sunt, nemo mortalium eos deducet, quin
semper sint Christi, quin sint conjuncti
Christo. nemo mortalium privabit eos sua
spe, & charitate, quam habent in Domi-
no. hinc ducitur illud Pauli. Quis nos se-
parabit à charitate Christi? an tribulatio,
angustia? & quæ sequuntur. Juret, & ad-
jurat per capreas, & cervos agri, per fidos
suos, qui vagantur per varias regiones a-
spirantes ad montem, qui extollitur su-
per alios montes. tunc hi arguent Ecclesi-
as illas, & principes illos, & capita illa, qui
privare voluerunt Ecclesiam veram suo a-
more, & spe in suum Christum, dum expe-
ctavit illum publicè patefaciendum, quem
ipsa tenebat comprehensum in lecto sua
conscientia.

8. Vox dilecti mei: ecce iste ve-
nit saliens super montes, transi-
liens

liens colles. Pergit Ecclesia somnū suum:
non movetur per falsos Christos, per duros
tyrannos. contemnit, non audit eorum vo-
ces, & minas. audit verò Christum, quan-
do facit novum verbum Moysi, Iosuae, Sa-
mueli, & aliis Prophetis, & novis Prophe-
tis post Christū. & præsertim quando ve-
nit secundo ipse Christus, & transit super
montes, per regna prædicat suum Evange-
lium, & percutit virga ferrea, excurrit
ita colles, status varios hominum.

9. Similis est dilectus meus ca-
prea, hinnuloq³ cervorum. Vt ista
animalia saliant super montes, transiliunt
colles; ita Christus, ut dixi, salit super re-
gna, & status publicos. fit repetitio, quia
ex uno populo in alium, ex populis in popu-
los deducit suum iudicium, & opus inde
sequitur.

En ipse stat post parietem
nostrum, respiciens per fenestras:
ostendens se per cancellos. Et dum
hac agit Christus in suo secundo adventu.

non

non attenditur adesse. Pauci sunt, in quibus sit fides, ut ipse prædixit. Cum venerit filius hominis, putas, quod inveniet fidem in terra? Persequitur tamen ipse agere suum opus, & percutere virga: atq; inspicere opera, & sensus curusq; à longe, ut omnes adducat in iudicium: per intervalla ostendens se in operibus improvisis, & inopinatis.

10. Respondit dilectus meus, & dixit mihi. surge amica mea, formosa mea, & veni. Dum excurret prædicatio Christi per regiones, & regna: pervadit ipse gladio, & adducit suum iudicium; fit sermo ad veros Evangelicos qui solum dicunt. ego sum Christi, & expectant adventum ejus: imò vident eum post se, & ad se currere. tum inquam alloquitur Christus suos futuros Ecclesiam suam, & regnum suum. & ait. Surge tibi tu qui perfers disciplinam meam: qui non deficis à me ob afflictiones, agis quæ meæ sunt. & veni ut sis mea Ecclesia, & regnûs accipias promissa tibi ab initio.

11. Ecce.

11. *Ecce. enim hyems transiit,
imber recedens abiit. nuntiat ei, tē-
pora illa adesse, quando cavendum sit, ne
fuga nostra sit in hyeme: quando pertran-
sire debeant imbres, tempestates, & pro-
cellae, magna perturbationes. ut tranquilli-
tas expectanda sit, & obtinenda.*

12. *Flores apparuerunt in ter-
ra, tempus cantionis advenit:
& vox turturis audita est in
terra nostra. significatur, apparere
initia obtinendi regnum DEI, justitiae, &
pacis. preparare se debent, qui sunt Christi,
& ejus Ecclesia, ut Cantent nova Cantica
pro regno adeptō Christi, & victo Anti-
christo: ut incipiant cogitare de constitu-
enda Ecclesia, qua neminem sponsum suum
sit habitura prater Christum.*

13. *Ficus protulit grossos suos,
& vites uva minuta dederunt
odorem. surge amica mea, for-
mosa mea, & veni. incipiunt obti-*

neri magna regna: & initia adsunt addu-
cendi innovationem Ecclesie. Quaq; Eccle-
sie me amantes, ait Christus, hinc inde co-
gitent de una sponsa mea constituenda.

14. Columba mea in scissuris pe-
tra, in abscondito gradus: osten-
de mihi aspectum tuum: fac me
audire vocem tuam. vox enim
tua dulcis, & aspectus tuus de-
corus. Tu jam quæ es occulta, quæ abscon-
dis te intra montes, quæ sub gradibus sca-
larum latitas in magna tribulatione, exi-
tandem, & ostende te mihi, prodeas in cõ-
spectum hominũ, quem tamdiu refugiisti:
fac ut audiat vox prædicationis tuæ,
vox Evangelii mei. vox tua dulcis. sen-
tiatur desiderabilis vox Evangelii nunci-
antis pacẽ cum Deo, & bonũ, vitã in Evan-
gelio. Jam non diceris heretica, nõ mala ac-
cipieris. gratus erit jam aspectus tuus.

15. Capite nobis vulpes, vulpes
(inquam) parvas corrumpentes
vineas:

*Vineas: & uva nostra uva par-
ua. (minuta). Primum ostendunt vinee
uvas. Magna vulpes caepae sunt capi,
magni tyranni, & inquisitores. qui restant
parvi tyranni, & inquisitores monachatus,
ac reliqui hypocritae capiantur, ne ultra per-
dant populum, dum incipit multitudo cre-
dentium, & nuper nati Christo complere
Ecclesiam.*

16. *Dilectus meus mihi, & ego
illi, qui pascit inter lilia. Christus
tunc ostendet amorem suum erga Ecclesiam
suam: atque fideles tunc solum Christum ad-
mittent, & habebunt caput, & Dominum,
quem magno amore prosequetur, dum pa-
scet inter lilia, dum per Galliam, & alia re-
gna, quae sunt sub decem tribubus predi-
cabit suum sanctum verbum, percussis &
amotis tyrannis Antichristis.*

17. *Donec aspiret dies, & fu-
giant umbrae. revertere, & si-
milis esto dilecte mi capreae, vel
hinnu-*

hinnulo cervorum super montes
Bethel. Instabunt duces Evangelici ve-
nari, & capere vulpes magnas, & parvas.
instabunt ministri predicare Evange-
lium, ac pascere populum verbo Dei. dabo
multos piscatores, dabo multos venatores
ait Deus Jer: 16. pugnabunt utriq; ferro,
& predicatione usq; dum aspiret dies, esse
Et sint impii, & tyranni, qui tenebris er-
rorum impleverunt statu Populi Christiani:
atq; illucescat dies, patefiat veritas, cogno-
scatur Christus. & sit dies lucis: sit libera-
tio à malis sub tyrannide Edomea, qua ha-
ctenus dominata est. Revertere, &
similis esto caprea, vel hinnulo
cervorum super montes Bethel.
Vnde postquam victi fuerint tyranni: atq;
populi credentes venerint in Ecclesia Chri-
sti, vertet se Christus à pugna armorum
contra adversarios ad constituendam Ec-
clesiam suorum. insidebit in concilio super
ministros provinciarum, & civitatum: &
fiet divisio status populi DEI, à statu pa-
paeorum

pæorum per doctrinã aliam, & diversam
à Satânica, repetente Christo vineam su-
am, & regnum suum.

CAPVT. III.

IN hoc capite, dum narratur re-
gnum deferri ad Christũ, &
administratio Ecclesiæ ad fide-
les; recognoscimus & quæ antè
facta sunt in constituendo regno Israëliti-
co, & cultu DEI publico in illo, quod fuit
figura regni futuri in secundo adventu
Domini; & cultus ille legalis continebat
in mysterio Evangelicum. atque charitas
DEI, quæ tum præcipiebatur, ut toto cor-
de, tota anima, omnibus viribus amare-
mus Deum, si aliàs unquam, tum in statu
secundi adventus Domini debet conjun-
gere omnes credentes in unum corpus cum
Christo, Deo Patri, unde existat per cha-
ritatem unum Ovile, & unus Pastor.

Capite primo jubebatur audiri Chri-
stus in secundo ejus adventu, dum repe-
ret prædicationẽ Evangelii, ut nuntiabat
cap. 13. Marci, oportere fieri antequam alia

agerentur: item predicari Evangelium regni, ut nuntiabat cap. 24. Matthaei, dum adesset tempus complendi omnia quae scripta erant, ipsam scilicet Prophetiam, ut nuntiabat cap. 21. Luca, atque Ecclesia haec predicans, & agens, & adherens uni Christo, erat regnatura cum Christo. Haec autem in prima aetate promissionum nuntiabatur eadem futura, & prestabantur in fide. ut quae fuerunt Abrahae, & Jacobi, & Iosephi continebant Prophetiam eorum quae erant futura temporibus posterioribus, & complenda in postremis. In Isaaco, quae erant Christi in eius Evangelio. Atque Ecclesia conquiescebat tunc in spe, & nunc, dum primo coepta est innovari praedicatio, incipit, quae sperat, videre, restitutionem Ecclesiae Apostolicae, & cultum Evangelii in regno restituto Christi. Unde capite secundo Christus, & Ecclesia ostendebantur obtenturi regnum mundi. quod constitutum fuerat ante in parte, aetate secunda per Moysen, & Josue. & dum fuit ante turbatum ob peccata per impias gentes, & tandem ablatum, in spe mansit Ecclesia, ut restituere.

restituatur. atq; nunc post cœptam innovationem prædicationis Evangelicæ; paratur, ut restituatur, & perficiatur in toto mundo, dum incipit Christus dominari in regnis per prædicationem. Capite autem hoc tertio, dum toto tempore Judicum, & deinceps expectatur Messias, & regnum ejus; ecce dum progrediendum est ex ætate in ætatem; in Davide, & Salomone instauratur, & confirmatur spes de Christo, ac ejus regno: de Ecclesia futura in Christo, & cum Christo particeps illius. In quo Davide, & Salomone proponuntur illa, quæ postrema futura nuntiârunt reliqui, qui post secuti sunt Prophetæ de Ecclesia futura, de opere bellico configurato in his, quæ facta sunt per Davidem, de regno justitiæ, & pacis consignificato in regno Salomonis: Ergo dum tempore succedentis secundæ ætatis Ecclesia expectat, & optat Christum sibi adesse: dum nos his temporibus post auditam prædicationem Evangelii & est expectatio liberationis ab adversariis in regno Christi tandem allato, & in Ecclesia innovato, ait ipsa Ecclesia.

1. In cubili meo in noctibus qua-
sivi, quem diligit anima mea:
quasi vi eum, & non inveni eum.
In cubili suo, in statu, in quo erat Ecclesia
roto tempore Judicum: in noctibus, dum
fuit bellandum cum gentibus, dum fuit
pius cultus obscuratus, erat altare tū Ba-
al, servierant Baalim. requirebatur DEI
cultus in Christo, nec inventebatur. ita hoc
tempore, dum Papiſmus regnat, dum ſunt
bella, & occiduntur pii; qui ſunt ex vera
Ecclesia, expetunt Chriſtum liberatorem,
& qui innovet Eccleſiam inter tot pradi-
catores, & ministros verbi, requiritur ut
ſub uno Chriſto ducantur omnes, quò inno-
vetur Eccleſia Apoſtolica: nec obtinetur ob
adverſarios, & prevaricatores.

2. Surgam nunc, & circumibo
per civitatem, per plateas, &
per loca lata quæram, quem di-
ligit anima mea. Dum iudices inci-
piunt administrare, prevaricatur populus,
& deinceps uſq; ad Samuelem Sacerdotem &
Propheta

Prophetam. quaritur inter duodecim tribus ubinam sit conservatus pius cultus, qui debuit esse in sacrificio futuro Christi, nec invenitur. quaritur hoc tempore, ut unus Christus recognoscatur caput Ecclesie, & ille unus habeatur, quò sit pax. nec invenitur. quare per provincias, civitates, & loca, an susceptus sit Christus in secundo ejus adventu, ut ipse solus cognoscatur caput, cujus verbo copioso exposito in omnibus Prophetis, & in Evangelio obediatur, ut fiat vera innovatio Ecclesie, & adducatur ejus regnum. non invenitur, ubi suscipiatur ita CHRISTVS.

3. Invenere me custodes, qui circummeunt civitatem (quibus dixi) Num quem diligit anima mea vidistis? Custodes, qui habentur verbi DEI; custodes, qui sunt status politici, audiunt quidem mentionem fieri de Messia: ministrant in Ecclesiis & in regnis, & statu publico; si audiunt Messiam esse expectandum, cultum innovandum, tacent. monebatur Eli tempore Samuelis,

ut corrigeret Ecclesiam, nec audiebat nec
audivit Saul Samuelem. Si hoc tempore
queras ubinam dicatur. Ego sum CHRIS-
TI; mirum erit silentium.

4. Quum paululum pertransis-
sem ab eis, tunc inveni, quem
diligit anima mea. apprehendam
eum, nec dimittam eum, donec
introducam eum ad domum ma-
tris meae, & in cubiculum geni-
tricis meae. Post Saul inventus est Da-
vid, in quo datur tunc in spe Christus. de
quo Davide dicitur Psalmo 89. Percussit
foedus cum electo meo, juravi Davidi ser-
vo meo. usque in seculum stabiliam semen
tuum, & edificabo in generationem, & ge-
nerationem thronum tuum. Inveni Da-
vid servum meum, oleo Sanctitatis mea
unxi eum. & quae sequuntur. cuius Davi-
dis opus cum figura fuerit Christi, nunc,
quod figuratum fuit in Davide, perficitur.
Itaque dum pii tunc in Davide figuram ha-
buerunt Christum, nunc habemus ipsum
Christum

Christum figuratum in Davide. fuit maxime tunc confirmata fides de Messia in toto Israële, quæ non recessit ab animo cuiusq., circumcisi Domino. Similiter nunc qui norunt Christum adesse, retinent illum firma & certa spe nunc adducturum Ecclesiam Apostolicam, & se habituros illum in suis Ecclesiis revocatis in Apostolicam.

5. Adjuravi vos filia Ierusalem per capreas, vel per cervas campi, ne suscitatis, nec evigilare faciatis dilectam, donec velit.

Vt capite superiori monebantur qui se capita in Ecclesiis faciunt: & ipsa Ecclesia, ne dimoverent fidos Christi à spe, quam habuerunt de Messia suo: itidem hic monentur, ne deducant à sua fide & spe credentes, si ipsi nolint credere. quæ dicta sunt capite superiori versa septimo, poterunt hic repeti, & intelligi Ecclesia, quæ sit sua fide perventura in regnum CHRISTI.

6. Quæ est ista, quæ ascendit è deserto sicut columna fumi (odo-

rati) suffita myrrha, & thure,
& omni pulvere aromatarii.
Ecclesia illa aucta numero credentium in-
dicatur ingredi in regnū Christi. que qui-
everit in Christo, institerit in meditatio-
ne verbi DEI, perstiterit illud prædicare,
ac agere que sunt Ecclesia Apostolica olim
ducta in desertum, dum se persequeretur
draco Apoc: 12. Hanc igitur Ecclesiam com-
mendat Christus, ac ostendit ipsam esse,
que ducta fuerit in desertum & tempore
Mosis, & tempore Papatus: atque nunc
redire è deserto, & solitudine in conspectū
hominū. videturq; ascendere sicut columna
fumi odorati, tota repleta spiritualibus
donis, & facultatibus; atq; spirare undiq;
spiritualia cum doctrina, & opere, & exem-
plo Ecclesia Apostolica.

7. Ecce lectus ejus, qui est ipse
us Salomonis. sexaginta fortes
sunt in circuitu ejus ex fortibus
Israël. Quia est Ecclesia Apostolica, quā
duxit sponsus; ait sponsus CHRISTVS
Jesus.

¶ *ESVS*. Ecce lectus Salomonis: ecce tempus, ut habeat me sponsum, sim perpetuò secum. non ultra opprimetur à tyrannis, ut in desertis latere cogatur. ad sunt in Israël, in populo ejus, qui se defendant. omnis fortitudo, & potentia mundi deducetur in populum Israëliticum.

8. Omnes ipsi tenent gladium, docti bellatores. uniuscujusque gladius est super femur suum propter timorem in noctibus. Vis bellica ducta est ad Evangelicos, ut possint deinceps tutari se ab incursionibus hostiū.

9. Tentorium fecit sibi Rex Salomon ex lignis Libani. Regiam paravit sibi Christus, & regnum pacificorum sequentium qua sunt *CHRISTI*, & ipsum *CHRISTVM*.

10. Columnas ejus fecit argenteas, stratum ejus ex auro, operimentum ex purpura: medium ejus est stratum ex amore filia-

rum Jerusalem. Quod quidem regnū
sustentabitur veritate, & puritate verbi
DEI. perseverabit in imitatione Christi,
& observatione praeceptorum ejus; conser-
vabitur, & tutum erit justitia vigente
in eo, & dominante charitate, qua erit
diffusa in corda hominum: qua retinebit
omnes, & singulos conjunctos inter se, atq;
maximè Ecclesiasticos, & politicos inter se.
Sacerdotes ponebantur in medio castrorū,
qui in medio populi debebant esse concilia-
tores charitatis in toto regno Christi.

II. Egredimini, & videte filia
Sion regem Salomonem in coro-
na, qua coronavit eum mater
ejus in die desponsationis suae, &
in die letitiae cordis sui. Nunc invi-
tantur omnes in toto populo Christiano, ut
contemplantur regnum Christi, & Chri-
stum talem qualem descripserunt Aposto-
li, quando constituit ipse Ecclesiam, qualis
nunc ex verbo Apostolico, & Prophetico
eadem constituitur, quando fit illud Dan:

9. ut finiatur prevaricatio, & adducatur
justitia sempiterna: finiatur visio, & Pro-
phetia. ungatur Sanctus Sanctorum: quan-
do fiant nuptia agni Apo: 19. & est gau-
dium, & letitia. Datur laus Ecclesia, quod
coronaverit sponsum suum, ut indicentur
credentes reliquisse Papam: atq; Christum
coluisse, & conclamasse regem suum.

In hoc capite facile potuimus adver-
tere, quae fuerunt Salomonis in tertia eta-
te deduci ad postremam: & quae sunt po-
strema habuisse figuram in his, quae fue-
runt Salomonis. idcirco conjunctim addu-
cendam fuisse interpretationem ex his,
quae fuerunt tertia, & postrema aetatis de
Ecclesia.

CAPVT IIII.

REPETENTES adhuc ordinē
dicamus, Salomonem egisse capi-
te primo de Ecclesia, quae suscepe-
rit unum verum Christum: sustinuerit af-
flictiones, ut probetur à Christo in ejus ju-
dicio, & cum ipso deinceps regnet, ut aetate
prima, quae fuit promissionū se prestitit.

Capitulum

Capite secundo egit de regno constituto in populo DEI aetate secunda, restituendo in septima, quando Ecclesia per charitatē iuncta Christo cum ipso itē regnatura sit. Capite tertio facta est adhuc magis certa, aetate tertia in his, quae in regno Salomonis fuerunt figura regni Christi: atque nunc videt, quod fuit figuratum, se obtinere. Hoc autem quarto capite illa describitur, ut fuit aetate quarta Apostolica, in quam veniant quae fuerunt prima, secunda, & tertia aetatis: & quae perducta sit ad quintam, sextam, & tandem septimam: transferitq; semper per afflictiones, per aquam, & ignem, ut ipsa ait Psalmo. 44. Persistens semper eadem usque ad id tempus, quando perfectis operibus bellicis suscipiat administrationem in regno Christi, & constituat Ecclesias ubique.

1. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es: oculi tui columbarum inter cincinnos tuos: capillus tuus sicut grex caprarum,

*rum, qua ascenderunt de monte
Galaad. Vt Ecclesia proposuit Christum
regem mundi, qui antè fuit despectus; ita
nunc vicissim Christus proponit nobis con-
templandam Ecclesiam in suo secundo ad-
ventu, qua fuerit omnibus superioribus
atque, perspicua facta quidè atate quar-
ta in Apostolis, conspicienda nunc magis se-
cundū formam Apostolicā post quā pervenit
in Catholicam qualis, & quā magna sit in
regno Christi. Si fuit nigra, & fusca an-
te in persecutione, & pulchra intus donis
Spiritus Sanctis; nunc ducta sub regnum
Christi pulchra sit etiam in authoritate,
in administratione. pulchra in muneribus;
& facultatibus, pulchra inquam in spiri-
tualibus, qua vocat Paulus. Vna autem
descriptione unam, & eandem indicat Ec-
clesiam Apostolicam, & Catholicam in re-
gno Christi. videtur autem ita eam descri-
bere, ut descriptus fuit Christus in ornatu
Pharaonis, ut sit tamen illud discrimen,
quod Christus fuerit ante, & post: in se
fuerit Ecclesia, nō ipse in Ecclesia ab initio.*

atq; illa tantum partes describuntur, quae
sunt Spiritus sumpti à Christo. Pulchritudo
ergo Ecclesia ostenditur primum in oculis,
quod sit tota spiritualis à Sancto San-
ctorum, qui secundum Spiritum sanctifi-
cationis sit Filius Dei, sanctificans omnes,
qui sancti sunt. quae intueatur illa, quae
sunt Spiritus Sancti diffuso Spiritu Sancto
in ipsam, ut diffundebatur in Apostolos, &
altos unà congregatos. Vt aperiebantur tunc
illorum oculi, ut viderent mysteria DEI,
& scripturarum: casto, ac ardenti amore
se completerentur: per charitatem multi
inter se fierent unum corpus Christi; ita
videtur futura Ecclesia in regno Christi.
Et quemadmodum cap. primo Apoc: oculi
Filii hominis apparent sicut flamma ignis,
similiter ab illa flamma illustratur Ecclesia;
ut videat, quae non videbat, amet, quae
non amabat, antequàm charitas DEI dif-
fusa esset in cordibus. inter circinnos
tuos. inter decorem, quem servat in suis
actionibus Ecclesia in cultu DEI, in admi-
nistratione, in omni opere: est lux Spiri-
tus,

tus, qua novit, qua sunt DEI, qua sunt
charitatis DEI, & CHRISTI JESU
in se: & qua charitate Deum, & CHRI-
STUM JESUM complecti debeat: qua-
que singulos, in quibus est idem Spiritus
Christi. Capillus tuus sicut grex
caprarum, qua ascendunt de mon-
te Galaad. Facultates, & dona spiri-
tus significatur. qua spiritualia vocat Pau-
lus. Quemadmodum capra complent aspe-
ctum montis, depascunt inde, ita in regno
Christi, & ejus Ecclesia apparent fideles
ornati, & donati plurimis facultatibus,
quibus tota Ecclesia, & regnum DEI de-
coretur. & quia dicitur. ascendunt de mon-
te, indicantur illa spiritualia prodire ac
descendere à Spiritu Christi qui est caput
Ecclesiae.

2. Dentes tui ut grex (ovium)
tonsarum aequabiliter, qua a-
scendunt de lavacro, qua omnes
pariunt gemellos, & non est ste-
rilis

rilis in eis. Postquam datum est lumen
DEI, & eorum, quae Dei sunt, ac sua le-
gis; quod indicabatur in oculis: & facul-
tates, & dona spiritualia varia, & multa;
quod indicabatur in capillis; indicatur in
dentibus secundum illas opus sive dicas ru-
minandi, sive contemplanti, quae accepisti, &
utendi illis aequaliter in tota Ecclesia. ite-
indicatur ipsa charitas, qua junguntur o-
mnes in idem corpus: aequalitas in aequa-
liter detonsis, ne quis se caput aliorum fa-
ciat, ne sit tyrannis, ut unus sit onustus re-
gnis, alter pane egeat. & de his audiatur
Paulus, ne nos videamur praeter scripturas
quid adducere. in lavacro omnino intelli-
gitur baptismus, ut omnes eodem Spiritu
baptizati in unum corpus, cognoscamus nos
omnes esse membra, & fratres. & nemi-
nem nostrum debere esse, qui non praestet
opus suum in Ecclesia, ut in uno corpore
non est membrum, quod non serviat alte-
ri, quod non veniat in idem opus cum toto
corpore. Omnes pariunt gemellos.
studebit quisque opus suum augere. ductus
spiritu

Spiritu Christi, non dicet. egi pro mea parte opus. Sed quantum dabitur, illud magis, ac magis promovebit. non dicet. dedi satis pro mea parte. audiet illud Pauli. qui parvum seminat, parum metet. non est sterilis in eis. nemo erit otiosus, & qui non utatur facultate, & dono dato.

3. Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum decorum (dulce, optabile) sicut fragmen mali punici tempora (frons) tua inter circinnos tuos. Predicabunt Christum, sacrificium Christi: professionem de Christo signatam in vitta coccinea: predicant cum CHRISTO fuisse patendum. & eloquium tuum optatum. predicant gloriam futuram in his, qui passi fuerunt cum Christo. Sicut fragmen mali punici tempora (gena, frons) Et dum servabunt decorum in administratione, in omni actione, & operatione; etiam verecunde agent omnia, & cum timore,

G re,

re, tanquam in conspectu Christi, & Dei
Patris, ne sibi arrogant, quae sunt Dei, dum
sunt ministri: non faciant se Christos, qui
sunt servi Christi, atq; dati in opus Ecclesiae.
ut edant ut grex aquabiliter tonsus, ita
se gerat quisq; ut granum mali punici cum
granis mali punici in eodē corpore Ecclesiae,
& ut sunt aquabiliter rubea grana mali
punici, ita quadam similis verecundia exi-
stat in singulis non solum ante Deum, sed
coram tota Ecclesia, ne quid fiat, quod in re-
prehensionē, & in offensionē, venire debeat.

4. Sicut turris David collum
tuum, adificata ad propugnand-
um. mille clypei suspensi sunt in
ea: omnia scuta potentium.
Quemadmodū in magistratu politico sunt
locata, sunt propugnacula erecta: sunt
quoq; arma parata ad defensionem; ita ple-
na est Ecclesia doctrina verbi DEI Evan-
gelici, & Prophetici, qua tueatur se, qua
vincat hereticos, & subjiciat omnes Chri-
sto, & ejus verbo: authoribus sacris refu-
tet,

ter, & vincat profanos. Et quoniam in superiori versu actum est de prædicatione, & sermone, de decoro, moderatione, verecundia, hîc erunt assumenda qua multis in locis agit Paulus de modestia servanda, de arguendis his, qui perperam agunt, & de similibus. quia in ministris Ecclesie erit ratio, & facultas, & authoritas monendi, & corrigendi quaque prava.

5. Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli caprea, qui pascuntur inter lilia. Ubera sunt Ecclesia duo, è quibus manat doctrina Evangelica, & Prophetica. quam habet ab eo, de quo dixit. meliora sunt ubera tua vino. habet ab eo, qui dixit. mittam vobis Spiritum Sanctum, qui ducet vos in omnem veritatē. & qua futura sunt nuntiabit vobis. utraque doctrina data fuit simul Apostolis. utraq; dabitur in Ecclesia innovata, quando ministri verbi pascent inter lilia, inter regna Christi. Et hæc dicta sunt ut ostendat, ministros ex doctrina Evangelica, & Apostolica; ex lege, & ex Prophetis habituros

bituros satis, ut instituant omnes in Ecclesia, ut corrigant omnia: habituros & auctoritatem, quia erit regnum DEI, ubi vigebit iustitia.

6. Donec aspiret dies, & fugiant umbrae: ibo ad montem myrrhae, & ad collem turris. Hac que narrata sunt debuerunt effici, & fuisse in Ecclesia, ut fuerunt in Apostolis, quemadmodum dabatur facultas dum fuit status tenebricosus Papisticus usque dum adesset regnum Christi, quando poterunt effici, & efficiuntur omnia, ut expositum est. Interea audiendus fuit Petrus, qui monuit nos, ut memores essemus eorum, quae locuti sunt Prophetæ, & doctrina Apostolorum, dum memorat, quae sunt iudicii futuri. ut in his cum antè, tum in secundo adventu Domini essemus attentissimi: pascere verbo Evangelico, & Prophetico. sustentare promissis in utroque verbo, de regno Christi, usque dum illud obtineret totum orbem: ubique predicetur Evangelium, ubique aperiantur libri Prophetici.

7. *Tota pulchra es amica mea,
& macula non est in te. Vocent in-
terea te hareticam, quantū velint, vulpes
devorantes vineam, mentientur dum ad-
erit Christus suscipiens regnū suum: tum
tota eris pulchra & in specie externa, &
re ipsa.*

8. *Mecum de Libano sponsa,
mecū de Libano venias: & pro-
spice de vertice Amanā, de ver-
tice Senir, & Hermon: de habi-
taculis leonum, de montibus par-
dorum. Tu sponsa mea, que dealbata
es in sanguine meo, que dealbata es in
corpore meo, dum iterū crucifixus sum in
membris meis. ut mecum es passa, ita me-
cum veni, ut ostendam tibi, & videas un-
de venerimus, & prospicias, quò tendamus.
venerimus è regnis tyrannorum, qui nos af-
fixerunt, interfecerunt, merserunt aquis,
combusserunt igne, devoraverunt. Et hīc
est sententia illa Apoc: 7. 14. Hī sunt, qui
venerūt*

venerunt ex magna tribulatione, & la-
verunt stolas suas in sanguine agni. ideo
ante thronum DEI sunt, & quae sequun-
tur. quae sententia pluribus exponitur cap.
3. Sapientia. & in hoc versu reddita est
ratio, quare vera Ecclesia habita sit here-
tica quod fueris inter tyrannos hereticos
sanguinarios.

9. Vulnerasti cor meum soror
mea, sponsa: vulnerasti cor me-
um uno ex oculis tuis, & una
torque colli tui. Hic recognosco illud
Psalmi tertii. multi dicunt anime meae, non
est salus ipsi, in Deo ejus, tu autem Domi-
ne, clypeus meus es, gloria mea, & exal-
tas caput meum. ita hic ait sponsus. si ty-
ranni, & hypocrita habuerunt te here-
ticam, habui ego te veram sororem meam,
quae probata sis DEO Patri, ut sis sponsa
mea. Amavi te, probavi te in fide qua me
complexa es, qua Spiritui meo subiecisti
Spiritum tuum, quo me intuita es, me a-
masti vehementissimè in tanta tribulatio-
ne. tibi obtuli cor meum, ut te amem: te
amem.

amem, quæ sustinueris certamen cum tot
adversariis Antichristis.

10. *Quam pulchra sunt ubera
tua soror mea sponsa: pulchrio-
ra sunt ubera tua vino: & odor
unguentorū tuorum præ cunctis
aromatibus. Ut ex fide, & charitate
probata est à Christo Ecclesia sponsa sua, pro-
batur quoq; vera ex doctrina, & predica-
tione. Ait enim Christus, continuisti do-
ctrinam meam, verbum Propheticum, &
Apostolicum, quæ præstant omnibus do-
ctrinis hominum. illam docuisti, & defen-
disti. ut tandem nullus cultus inveniatur
in omnibus terris, qui redoleat Spiritum
DEI, veram pietatem, & immortalitatē,
quàm is, quem à me accepisti, in quo vitam
habes, & in quo quiescat anima sitiens im-
mortalitatem. Et hic probatur, Evangeli-
cos predicasse doctrinam Christi, datam à
Patre, ut nullo modo possit esse heretica, &
eorum cultus non nisi pius.*

11. *Favum distillant labia tua*

sponsa: mel, & lac sub lingua tua
a, & odor vestimentorum tuorum
sicut odor libani. Idem repetitur, &
confirmatur aliis allegoriis, quod predicat
verit sponsa veram doctrinam Catholicam
predicaverit secundum adventum Domini;
doctrinam inquam Propheticam signatam
in melle, & Apostolicam signatam in
lacte, in cultu, & administratione; & in
vita redoleat vitam Apostolicam, vitam
qua requiritur in regno DEI, requiritur
ab ea, que sit sponsa in regno DEI.

12. Hortus conclusus soror mea
sponsa: hortus conclusus, fons ob-
signatus. Tu separasti te ab omnibus
Ecclesiis alienorum, ab his, qui se Christos
fecerunt, & capita in hortis, in Ecclesiis,
qui arguuntur in Isaia cap. 66. ver. 17. &
18. retinuisti doctrinam, in qua est vita,
sejuncta voluisti esse à Papistica. non de-
disti locum apud te impiis, & adversariis.
non eos admisisti in concilia, in quibus ego
loquor. non eos, inquam, qui doceri non pos-
sunt. Prov: 27. 22.

13. Plan-

13. Plantationes tue, hortus
malorum punicorū cum fructi-
bus dulcibus cypri cum nardis.

Dum coluerunt Ecclesiam ministri Christi,
plantaverunt Ecclesias, in quibus fuit u-
nitas, conjunctio, & consensus in una chari-
tate Christi cum doctrina una Evangeli-
ca, & Apostolica.

14. Nardus, & crocus, canna,
& cinnamomum cum omnibus
arboribus libani: myrrha, & a-
loës cum omnibus electis (præci-
pue) aromatibus. Plantat Ecclesia
in horto Domini, & in populo suo ministros,
ut sint gerentes munus Apostolorū, & Pro-
phetarum: doctorum, & potestatum: sint,
qui medeantur, qui opitulentur: sint qui
custodiant, qui interpretentur, qui linguis
loquantur. præterea ille sapientia, ille co-
gnitione rerum valet: in illo elucet fides, &
fiducia magna, in alio lumen Propheti-
cū, in alio aliud, ut sint facultates in Ecclesia.

redolenti Spiritum DEI multiplicem: &
qua diffundantur omnium per omnes, &
per totam Ecclesiam.

15. Fons hortorū, puteus aquarum
viventium, & qua fluit
ex Libano. Est ipsa Ecclesia Catholica
coacta, in qua agit Christus. qua irrigat
arbores dictas in superiori versu, redolen-
tes odores suavissimos: qua per omnes pro-
vincias emittit disciplinam Christi, & cul-
tum, & rationē totius administrationis,
ut instituantur omnes Ecclesia. mittit do-
ctrinam, in qua est vita eterna, ductam ē
concilio, in quo dominatur Christus, & in
quod influit thesauros.

16. Surge aquilo, & veni au-
ster: perfla hortū meum, & stu-
ent aroma illius. Veniat afflictio,
veniat tribulatio magna, ducatur in expe-
rimentum Ecclesia, tum magis sentientur,
& apparebunt odores, & vis Spiritus, &
constantia, & perfectionis in ea. Sive di-
cas adsis tu Christe, & invisas hortum tu-
um;

um, senties odorem, fluent aromata illius.
Veniat ergo Christus in Ecclesiam suam,
percipiat fructus passionis, quam pro ea sus-
tinuit in cruce. ut restitueret eam in se-
ipso hortum superna voluptatis.

CAPVT V.

DVM vera Ecclesia perstat in
secundo adventu Domini a-
mare suū sponsum defenden-
do ejus doctrinā Prophetica,
& Apostolicam: sustinere afflictiones, ut
in eo perpetuo conquiescat, quemadmodū
prima atate qua fuit promissionum, persi-
stebat in fide de semine, in quo obtineret
salutem, & promissa de possessione terrarū
cum Christo: Dum sperat per charitatem,
qua juncta est sponso suo, se perventuram
ad regnum Israëliticum restitutum, cujus
constitutio cepta sit atate secunda. Dūm
fit certa de eo obtinēdo figurato atate ter-
tia in Davide, & Salomone. figura quarū
veritatē incipit videre in eventu eorum,
qua exponūtur in Psalmis, & in libris Sa-
lomonis:

lomonis: Dum perducitur in tempus Apo-
stolorum etate quarta, & pervenit ad
finem sexta, ut sit eadem Apostolica nunc
qua obtineat administrationem in regno
DEI, ut capite superiori quarto vidimus:
ecce in statu secundo in fine etatis sexta
venit in similem statum, quo fuit etate
quinta. dum paratur sibi locus in regno
Christi, sunt qui faciunt se Christos, & i-
psa vocatur in varias afflictiones, dum co-
gitur venire in alienum statum sub alio
Christo. Ipsa verò in hoc quinto capite dū
rejjicitur, & affligitur, probat nullum ali-
um posse esse Christum quàm suum illum,
quem omnibus etatibus habuit.

i. Veni ad hortum meum, so-
ror mea sponsa: collegi myrrham
meam cum aromate meo: come-
di favum meū cum melle meo:
bibi vinū meum cum lacte meo.
comedite amici, bibite, & inebri-
amini vos carissimi. Venit Christus
post patientiam martyrum in Ecclesiā suam:
adduxit

adduxit statum, qui esset beata vita: com-
plevit, quæ scripta sunt de ipsius primo ad-
ventu: & parabatur, ut fierent, quæ es-
sent secundi. dedi ait vinum, statum regi-
um cum Ecclesia. aperui scripta Propheti-
ca, & Apostolica de me. bibi vobiscum vi-
num, ut promiseram in cæna antequam pa-
terer. hac dedi vobis. comedite, & bibite;
fruinini Ecclesia, & statu, quæ vobis dedi.

2. Ego dormio, & cor meum
vigilat (& ecce) vox dilecti mei
pulsantis. aperi mihi soror mea,
amica mea, columba mea. Cum
autem non fuisset susceptus tunc Christus
propter illos, qui à se recedebant Christo ac-
ceptum ferebant statum illum; discessit ab
illis Christus. continuit illos, qui perseve-
rârunt esse sui in deserto usq; ad suum se-
cundum adventum. in secundo cum adsu-
it, renovavit prædicationem Evangelicam,
ut educeret Ecclesiam suam è deserto, & da-
ret ei, quæ dederat Romæ, & insuper alia.
quod dum fit; ecce nunc, ut tunc, non cog-
noscitur Christus adesse, ut suscipiatur in

ejus secundo adventu. suam predicationem
multi cognoscunt, & se capita Ecclesia fa-
ciunt. Qui autem sunt Christi, & ducun-
tur ab Ecclesia Apostolica, dum quies pro-
mittitur in predicatione, vigilant, ut vi-
gilabant qui erant semen mulieris ingre-
dientes è papismo in regnū Christi. & at-
tendunt ad verbum DEI, advertunt se
vocari à Christo in suis sanctis scripturis,
petere, ut sibi aperiat. petere ab his, qui
confortes futuri sunt sui regni, qui dicunt
osculetur me osculo oris sui. dicunt. Ego
sum Christi: sunt columba Christi, fidi, &
constantes in amore. ait caput suum ple-
num esse rore, & cincinnos guttis noctis. se
dum nox est, dum sunt tenebrae Papisticae,
& imitatores nunc Papistarum, se degere
sub dio, non habere sedem, quò se recipi-
at. Eadem ergo Ecclesia & initio Papatus,
& nunc, videtur vigilare; & dicere. au-
dio vocem dilecti mei pulsantis, qui vocat
me ad iudicium, & ad afflictiones iterū,
& ait. suscipe me tuum Dominū verum,
non autem alienum, tu, quae consors es mi-
hi in regno Patris mei: tu quae es amica
mea,

mea, sponsa mea: tu qua non deseris Spiritum tibi donatum: non venis contra, observas precepta, non desicis à me, & ab opere meo. veni ergo mecum iterum ad pugnam. sum ejectus. vagus factus sum, dū alieni occupant meum locum, & nomen. caput meum plenum est rore: adhuc non venit dies, adhuc est nox tenebrosa tyrannorum, hypocritarum, & Antichristi pugnantium contra nos.

3. Exui tunicam meam, quomodo induam illam? laevi pedes meos, quomodo inquinabo illos?

Dum vocatur piorum Ecclesia ad afflictiones priores, postquam obtinuit statum aliquem à Christo, & ut exeat è patria, & vaga accurrat terras; respondit. liberata sum à statu tyrannico, quomodo iterū patiar ab illo? laevi me ab inquinamentis Papisticis, & similibus, quomodo ultra me inquinabo in illis? seu quomodo adhuc vagus, & profugus ero ait amans Christi, si revocatus sum in Israël. Dum pii non putabant hæc ultra futura, sequuntur tamen

men Christum suum, sustinentem adhuc afflictiones, & exilia. quamuis multi malint persistere in servitute ignominiosa: & qui non agrè ferant se inquinari; & trahere alios in priora mala.

4. Dilectus meus misit manum suam super foramen (ostii) & viscera mea infremuerunt super eum. Ad adventum illius. tangit Christus foramen ostii, statum Evangelicorum monet, quòd ingressum dederit ad tyrannum: non fuerint clausi, ut dicebatur capite superiori versu. 12. Ac dum flagellum, & malum subito adsunt, perterresunt, & horrent, dum percutit Christus per suos adversarios.

5. Surrexi ego, ut aperirem dilecto meo, & manus mea stillaverunt myrrham transeuntem per manubria pessuli. Dum volumus esse cum Christo, dum putamus nos esse in regno Christi; ecce manus nostra stillant myrrham;

myrrham; percutiuntur, & moriuntur qui
erant victuri in regno Christi principes,
& administratores regni Christi. stillant
& digiti. populus, qui erat futurus regnū
Christi interimitur à statu Ecclesiastico, &
politico. Vbi debuit esse jus, ibi boni &
pii necantur.

6. *Aperui ego dilecto meo. &
dilectus meus abierat, & prae-
rierat. anima mea egressa est,
dum loqueretur ipse. quasi vi eū,
& non inveni: vocavi eum, &
non respondit mihi. Dum adsunt re-
pentina mala, queritur Christus, & non
invenitur, dum ipse deseritur à petenti-
bus tyrannos: recedit, & pertransit. tunc
verò recordamur Christum monuisse nos,
ut essemus vigiles; & miramur, atq; extra
nos sumus. volumus tunc esse Christi, nec
tempus fert: ad preces descendimus, nec
audiuntur. Quinq; virgines sine oleo non
audiuntur, audiuntur autem parata lu-
cernis ardentibus.*

7. *Invenierunt me custodes, qui
circumeunt civitatem. percusserunt
me, vulneraverunt me: ab-
stulerunt populum meum à me
custodes murorum. Qui obtinent
civitatem, qui sunt Domini status publi-
ci, circumeunt omnia loca, ut capiant Evan-
gelicos: eos interficiunt, perdunt populum
CHRISTI, & Ecclesie.*

8. *Adjuro vos filia Jerusalem,
si inveneritis dilectum meum,
quid renuntiabitis ei? quòd lan-
gueo amore ego. Interea qui perstāt
in fide & pietate, non deficiunt, perseve-
rant in afflictionibus: quacumq; ratione
possunt; querunt locum, ubi sit accessus ad
Christum, & ad cultum Evangelicum. vo-
lunt, ut sciat Christus, se neminem præter
ipsum velle habere salvatorem.*

*Adol: 9. Quid habet dilectus
tuus præ dilectis, o pulcherrima
inter*

inter mulieres? quid inquam dilectus tuus pra dilectis, quod sic adjurasti nos. Dum in statu Papistico ante, & hoc tempore verè pii nolunt recognoscere aliud caput Ecclesiae, quàm ipsum Christum: dum Papistæ dicunt, Ego sum Cephe, alii. Ego verò Paulus, alii Ego verò Apollo; causa redditur, quare unus solus Christus sit suscipiendus caput Ecclesiae, & occasio datur, ut ostensus sit Papa cum Papais semper reprehensus: ac reprehendatur nunc quoq; cum aliis, qui dicunt. Ego quidem Paulus, ego verò Apollo. Et ait vera Ecclesia.

10. Dilectus meus candidus, & rubicundus: insignis pra decem millibus. Is est sine labe peccati, qui sanguinem suum effudit pro me moriens: is est, qui misericordiam affert, & judicium. nec talis invenitur inter omnes mortales.

11. Caput ejus, ut aurum obrium: cincinni ejus crissi (densi,

nigri veluti corvus. Ipse est Deus,
& homo, à quo emanant virtutes, & fa-
cultates varia, seu spiritualia dicas in mē-
bra sua, in totam Ecclesiam suam. alibi di-
cuntur capilli ejus candidi, hīc dicuntur cin-
cinni nigri, quòd facultates, & vires nunc
intelligantur in tolerando, & sufferendo.
quòd ipse patiatur in mēbris suis, qua for-
titudo sufferendi debeat patere jam, nec
quisquam debeat pudefieri dum patiatur
ob Evangelium. & idcirco dicuntur cin-
cinni, & non capilli.

12. Oculi ejus ut columbarum
juxta rivos aquarum, lavantes
se lacte, manentes juxta plenitu-
dinem. Juxta vas plenum aqua: capite
primo dicebat sponsus sponsa. oculi tui co-
lubarum, hīc ait sponsa. oculi tui sicut co-
lubarū. Spiritus Sanctus apparuit in for-
ma columba, non erat tamen columba. qua-
re hīc dicitur, sicut, ibi tantum colubarū.
ut Ecclesia debeat esse columba, amans in
simplicitate, & veritate: Christus Filius
Dei

D. EI apparuerit factus homo; impertierit
spiritum sanctū omnibus credentibus per
baptismum: laverit eos in suo Evangelio,
quod proposuit omnibus gentibus in uni-
verso tanquam mare, in quo se abluant ab
eterna luce ducente ad interitum.

13. Maxilla ejus velut arco-
la aromatis, ut flores aromatiū:
labia ejus, ut lilia stillantia myr-
rham transeuntem. Evangelium e-
jus, quod predicatur, est ipsa Sapientia in
qua sunt thesauri vita & eterna gaudia,
que permeant per predicationē, & diffun-
duntur per appetentes immortalitatem.

14. Manus ejus, ut annuli aurei
repleti lapidibus pretiosis instar
hyacinthi: venter ejus ut candi-
dum ebur obductum sapphiris.
Ipse est, qui dat regna, & imperia, & mu-
nera in regno suo, & in Ecclesia: ipse est
qui creat reges: est rex regum, cui parent
omnes in omni munere.

15. *Cruca illius, ut colūna marmorea fundata super bases auri: aspectus ejus ut libani, electus ut cedri. Ipse est qui sustinet totum statum sui regni, sua aeterna & divina potentia, qua sustinet orbem. Ut libanus fert densitatem arborum, ita fert ipse omnes potestates totius regni mundi, & ipse est DOMINUS omnium.*

16. *Guttur ejus dulcissimum, & totus ipse desiderabilis. Iste est amicus meus filia Jerusalem. Ejus lex, Evangelium, praecepta, & disciplina est ipsa vita, quae appetitur. omnia in ejus regno sunt illa, quae expeti unquam possunt. Cum jam multi sint, qui se faciunt Christos, comparate eos cum hoc meo, & videte, an possint cum hoc conferri. ut illos quisquam pro Christo sequi debeat.*

17. *Quo abiit dilectus tuus pulcherrima inter mulieres, quo declinavit dilectus tuus, & quae*

remus eum tecum. Nova Ecclesia co-
gnito discrimine inter eos qui se hujus, &
illius, & plurium Ecclesiarum caput faci-
unt; adducuntur & ipsa, ut sequantur Ca-
tholicam, quae unum tantum novit, cum
quo nec Papa, nec alius potest venire in cō-
parationem. quod nemo prater ipsum fue-
rit sine peccato; nemo mortuus pro huma-
no genere. nemo fuerit Deus, & homo: ne-
mo cujus sanguine diluta sint peccata: ne-
mo, qui per Spiritum Sanctum dederit do-
na spiritualia plurima in Ecclesia: nemo qui
sit in sanctis omnibus suo Spiritu: nemo
in cujus nomine sint omnes credentes ba-
ptizati. nemo qui sit sapientia Patris & in
cujus nomine predicetur Evangelium. ne-
mo qui sit rex regū, & Dominus mundi.
nemo, cui dixerit Pater: Filius meus es tu;
dabo tibi gentes hereditatē tuam, & pos-
sessionem tuam terminos terra. Cum ergo
nemo sit author salutis, & caput Ecclesia
prater unum Christum; Ecclesia omnes re-
vocabuntur ad ipsum relicto Papa, & o-
mnibus aliis falsis Christis. Interea autem
dum est quinta atas & non apparet cultus

nisi Papisticus, quæsitus valde fuit verus cultus Christi, & optatus valde à piis Christi adventus. Unde significatur Christus monuisse de suo adventu adducente atate sextam ut dicitur in sequenti capite sexto. & simul etiam monuit, dum tempus quintum excurrerat in secundo adventu Domini, quod fuit bellorum, & perturbationū in Gallis & alibi: atq; dissensio major inter eos qui dicunt ego quidem sum Cepha, ego verò Pauli, ego verò Apollo. Et qui dicunt Ego sum Christi exoptant scire quandonā apparebit sibi Christus, & quænam Ecclesia inter contendentes sit illa, in qua sit Christus, quibus respondetur pariter in sequenti sexto capite.

CAPVT VI.

NON repetemus ordinem hoc capite, quemadmodum fecimus in superioribus; sed secundum ordinem positum in superiori prosequemur sententiam in hoc capite, quæ ab illo pendet. Nam in primo capite à certo initio peruenieba-

veniebatur ad suum finem, ad domum optatam, in qua sponsa conquiescat cum sponso suo. Capite secundo à sermone de regno ducebatur sermo ad Christum regnantem super omnia regna. Capite tertio à spe Ecclesie, ad illã quæ sperabat se obtenturam in regno Christi. capite quarto à laudibus Ecclesie Apostolica, ad administrationem, quam est habitura in eodem regno Christi. Capite autem quinto agitur de regno dato populo Christiano tempore Sylvestri, & de defectiõne à Christo, & de Ecclesia ejecta, qua probat solum Christum caput Ecclesie sue. unde non adducitur certa conclusio ut in aliis capitibus dictis antè, & in duobus postremis, ut videbimus: sed fit continuatio sententia capite sexto. ut in sexto fiat conclusio certa de vera Ecclesia obtentura regnũ Christi liberatum à persecutione Antichristi. non facta videtur item certa conclusio capite quinto, quia in eo actũ est de Antichristo veniente contra Christum solum comprobatũ verum sponsum Ecclesie. & fuit tempus illud, quod maledixit Job: quod non sit venturum in

memoriam cum fidelibus. non repetemus
igitur ordinem ut in superioribus; sed sit
pro hoc capite repetitio eadem, quam at-
tulimus initio capitis quinti, quando qui-
dem sententia quinti capitis excurrit ad
finem sexti, & sit quidam circulus ut finis
capitis sexti ducatur in id, quod fuit prin-
cipium quinti. ponemus ergo hic tantum
argumentum huius sexti capitis. ut post-
quam Papatus ejecit Christum, & Ecclesiam
Apostolicam, hoc capite describatur appa-
ratus ad restituendam Ecclesiam, & regnum
Christi. ut Christus veniat in Ecclesiam sa-
am etate sexta: incipiat in ea innovatio,
mittat Prophetas novos tota illa etate,
qui parent omnes ad innovationem, nunti-
ent adventum Domini, ut restituatur
Ecclesia, & regnum Christi, in quod Eccle-
sia probata à Christo, vera Catholica &
sponsa sua, celeriter currat in suum regnum,
quando Ecclesia Papistica adducet cades, &
magnam perturbationem. obsecro videat-
ur caput 12. & 13. & 14. Apocalypsis, &
illa conferantur cum his duobus, quinto, &
sexto, an eadem tractentur

I. *Dilectus meus descendit in hortū suum, ad areolas aromatis, ut pascat in hortis, & colligat lilia. Ut initio diximus, & deinceps repetivimus, quæ fuerunt superiorum ætatum, assumuntur postremis temporibus, & sæpe in eandem expositionem veniunt. præsertim quæ sunt sexta ætatis, ut sæpè alibi ostendimus, exponuntur, secundum illa, quæ fiunt in postrema: quia quæ futura nuntiantur, & quæ fiunt nuntiata non diversam habent expositionem. Ergo exponemus hoc caput, ut quæ nuntiata sunt sexta ætate, & quæ fiunt in fine illius. Dicimus ergo Christum, qui venturus fuit in secundo adventu, ut restitueret omnia, invisisse antè ætate sexta Ecclesiam suam: reliquias, quæ fuerunt Ecclesiæ Apostolicæ. ad areolas aromatis, ad nuntiandam messem, ad nuntiandum iudicium, sive dicas venisse ad eam Ecclesiam, per quam nuntiavit iudicium suum parari, & propè adesse, ut exequatur. ut*
pascat

pascat in hortis, ut predicet Evangelium, quò cocant Ecclesia, ut fiat restitutio Apostolica: & colligat lilia, revocet in suum regnum omnia regna. Hac ergo ita intelligenda sunt, ut sint nuntiata tota aetate sexta ab Abbate Joachimo, & ab aliis deinceps usque ad Lutherum, quando coepta sunt fieri.

2. Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi, qui pascit inter lilia. Tunc nuntiantibus novis Prophetis innovationem, & restitutionem omnium: & hoc tempore innovata predicatione Evangelii, qui sunt ex vera Ecclesia adhaeserunt, & adherent Christo: oves Christi, vocem ejus audiunt. veniunt in corpus Christi, ut in eo patiantur, & ut in eo glorificentur, dum pascit inter lilia, dum per regna predicatur ejus Evangelium, & peragitur judicium coeptum à domo Dei. ut illud suscipiatur, & ipse rex, & Dominus cognoscatur.

3. Pulchra es amica mea, sicut Thirsa: decora ut Jerusalem, formida.

formidabilis, ut acies vexillatæ.

Incedentes vexillis erectis. Illa Ecclesia, qua audierunt verbum Evangelicum, & Propheticum pulchra, & vera sponsa Christi nuntiantur, qua audierunt quidē tempore novorum Prophetarum, qua hoc tempore. Pulchra fuerunt eandem veritatem Catholicam retinentes, amica Christi sustinentes patienter afflictiones, & vexationes: decoræ in eodem fidei cultu perseverantes, & præcepta observantes: formidabiles, ut acies vexillatæ fortiter pugna-tes pro Christo. Et quoniam agitur de Ecclesia Catholica, etiam possumus recognoscere. ipsam Ecclesiam ductam ab Adamo Pulchram, amicam sicut Thirsa in circumcissione, decoram ut Apostolica, formidabilem, ut qua fuit tempore novorū Prophetarum, & secuta est, & nunc pugnat contra Antichristū. atq; tandem attolluntur vexilla, aderunt mille millium pugnantium verbo, & armis contra Antichristum.

4. Averte oculos tuos coram me (à cōspectu meo) quia ipsi es-
feram.

ferum reddunt me. capillus tuus
est sicut grex caprarum, quæ se
proponunt spectandas e (monte)
Galaad. Ecclesia Catholica danda est
victoria, ut appareat pulchra, vera Eccle-
sia, & non falsa. perstitisse in Christo, &
non defecisse, fuisse semper eadē & in bel-
lo, & in pace. quare dabitur ei ut obtine-
at victoriam, & sit formidabilis omnibus.
Et quoniam fuit contentio tota ætate se-
xta de vera Ecclesia, & est nunc in postre-
mis diebus, proponit Christus se ostensurū
Evangelicam veram. ut fiat deinde judi-
cium contra non veram. contra quam ve-
niat vera vexillata. & ut Ecclesia lauda-
vit Christum capite superiori; & probavit
præter ipsum neminem posse esse caput Ec-
clesia, nec qui possit venire in comparatio-
nem cum ipso. ita Christus laudat Ecclesiā
suam, cujus similis nulla aliæ fuerint. lau-
dat verò & probat eam veram excurren-
do partes corporis, in quibus indicat virtu-
tes, quæ fuerint in Ecclesiis singularum æ-
tatum, ut eadem virtutes omnes inveniri
debeant.

debeant simul in ea, quæ sit vera Catholica. ostendit ergo se Ecclesia qualis sit in oculo, in luce fidei. lux creabatur primo die, ut ætate prima in Abrahamo lucem fidei cognoscamus. qui in spe præter spem credidit. qui etiam obtulerit filium suum Deo hostiam. Isaac præbuit cervicem suam Domino. Jacob luctans totam noctem vicit angelum luce fidei. inducta nunc magna, & horribili tribulatione credit vera Ecclesia se vi fidei obtenturam, ut Deus è duro lapide educat flumina, ab eo quod videtur fieri non posse: liberentur Evangelici è magna tempestate inducta per Antichristum. Capillus tuus, ut grex caprarum, quæ se conspiciendas dant è monte Galaad. Vt procul è montibus conspiciuntur capra pascentes in montibus; sic semen credentium augebitur ita, ut conspiciatur obtenturum magna regna. veluti in Aegypto multiplicati sunt, ut invaderent regna, & deinceps singulis ætatibus, qui tandem totum regnum mundi occupaturi sint.

s. Dentes

5. Dentes tui, ut grex agnaru,
qua ascendunt de lavacro: que
omnes gemellos pariunt, & ste-
rilis non est inter eas. Preceptum est
in lege, ut edantur carnes animalium, que
ruminant, abstineatur ab his, que non ru-
minant. hoc est quod alibi precipitur. ut
die noctuq, toto tempore vite nostra me-
ditemur in lege Domini. quod semper fa-
ctum est à Sanctis viris. non solum in libris
legis; sed & in Prophetis: non solum in le-
ge, & Prophetis; sed & in Evangelistis, &
Apostolis, & in Apocalypsi: nec solum in
his; sed & in novis Prophetis. quia verbum
Domini, & opus Domini est in Ecclesia, &
populo D E I in generationem, & genera-
tionem. Et dum dicitur grex agnaru, in-
telliguntur sacerdotes, & ministri verbi in-
primis, qui debuerint semper esse attenti,
quidnam nuntiet, & efficiat Dominus sin-
gulis etatibus. Et si usquam debuerunt sa-
cerdotes esse attenti in his, que agit Domi-
nus & nuntiat, debuerunt fuisse Hebræi
tempore Christi, qui illis precipiebat, ut
scrutarentur.

scrutarentur scripturas. item qui ascende-
runt de lavacro, Apostoli, & qui baptiza-
ri deinceps fuerunt. & qui fuerunt tota
sexta aetate lavati, & mundati in nova
predicatione. maximè autè debuimus ef-
se attenti nunc in secundo adventu Do-
mini, ut ederemus ruminantes, contempla-
remur in scripturis agi nunc quae sunt ad-
ventus Domini, predicari Evangelium, quod
predicavit Christus, & Apostoli: efficiq;
quae scripta sunt in Prophetis de secundo
adventu Domini, & de iudicio. quod ut
evadamus monet Jeremias, & Sophonias
clamantes. scrutamini vos ipsos, antequam
decretum pariat diem. Ecclesia jam Catho-
lica haec agit, scrutatur in qua, aetate quae
agat Dominus ex his, quae nuntiavit, quod
verbum novum afferat, & opera. ut nunc
innovatur praedicatione Evangelica, in qua
lavamur; & dum exurgimus ex hoc lava-
cro, debemus advertere reliqua opera Chri-
sti. quod facit Ecclesia Catholica monita à
Petro capite tertio Epistole secundae. ut per-
cipientes ministri Evangelii cum doctri-
na Evangelica Prophetica, pariant ge-

mellos fideles doctos in utraque doctrina
Evangelica, & Prophetica. nemo sit, qui in
utraqz non sit institutus. nemo sit, qui non
instituat similiter alios in utraqz, nemo sit,
qui non agat opus utriusqz doctrinae, non
prestet, quæ docet & precipit Evangelium:
non prestet quæ monet, & precipit omnis
Prophetia. ut tota Ecclesia sit docta, &
actuosa, sint docti, & actuosi omnes in i-
psa. & hæc sunt vera, & Catholica Ecclesia.

6. Sicut fragmẽ mali punici, sunt
tempora tua intra comã tuam.
Intra comã tuam, intra tot facultates qua
datæ sunt in Ecclesia doctrina Evangelica,
& Prophetica, & aliarum multipliciũ,
quas enumerat Paulus scribens Corinthi-
is, illa ex omni parte luceat, quæ sit chari-
tatis, & unionis. sint in utraqz parte fron-
tis pars dimidia mali punici. medietas in
una parte, medietas in alia frontis. ut sint
vivum exemplar unitatis, & charitatis,
quæ debeat esse omnibus se partẽ Ecclesia,
& membrum profitentes; ac ipsi sacerdotes
in charitate maximẽ probent apud se esse
Ecclesi-

Ecclesiam, & se esse ministros Christi, atq;
hujus versiculi expositio fit in Apocalypsi
in his, quæ dicuntur de Ecclesia Ephesina,
quæ prædita fuerit omnibus facultatibus.
veruntamē quia defuit charitas, non cen-
seatur Ecclesia.

7. Sexaginta sunt regina, &
octuaginta concubina, & adole-
scentularum non est numerus.

Sunt mihi inquit sponsus, quæ dominatae
sunt superioribus sex ætatibus. & plures ad-
huc nunc sunt, dum contentio est de vera
sponsa, dum regnū adhuc non est partum, ut
fiant nuptiæ. & hæc nō ea authoritate sunt
ut superiores, dum non erat contentio. sunt
præterea parvula, novæ, quæ quotidie in-
surgunt. In reginis existimo intelligi Ec-
clesias, quæ fuerunt in regno Jude, ut com-
memoratur cap: 2. Osea. in concubinis, quæ
in regno decem tribuum, ut cap. tertio. in
adulescentibus quæ nunc sunt, & future
sunt usq; ad regnum Christi constitutum.

8. (Verū) una est columba mea,

immaculata mea, unica est ma-
tri sua, electa genitrici sua, viderunt
eam filia, & beatam dixerunt
eam, regina, & concubina
laudaverunt eam. Veruntamen una
est pradita doctrina Evangelica, & Apo-
stolica, & reliquis facultatibus, precipue
autem ipsa charitate, casto amore, & probata
dilectione. immaculata, que virgo di-
citur capite 14. Apoc: nullum aliud caput
cognoverit, adoraverit, quam Christum. uni-
ca est matri sua, sola imitata sit Apostoli-
cam. electa genitrici sua, comprobata sit
ab omnibus filia Apostolica. talis erit, ut
omnes alie Ecclesia, & superiores, & nova
veluti que quotidie insurgunt, cogantur
illam laudare, & se illi adjungere, ut sint
omnes una. Et hic existimo ago de specie
externa, quod quantum ad speciem exter-
nam attinet, fuerint in superioribus atati-
bus macula, ut regina, que reprehenditur
cap. 2. Osea, & concubina cap. 3. ut que re-
prehenduntur cap. 2. & 3. Apoc: Verun-
tamen

tamē in absconditis notis Domino, fuerint
semper jam ab Abrahamo, sive antē qui
habuerint illa, quae sunt unius columbae
DOMINI.

9. Quae est ista, quae videtur ve-
lut aurora, puchra ut luna, mū-
da ut sol, terribilis velut castra
cum vexillis. Ergo Ecclesia omnes lau-
dabunt, & habebunt hanc veram sponsam
Christi, quae exurget exurgente Christo in
regnum suum. apparebit pulchra ut luna,
ut Ecclesia Apostolica. munda ut sol, in qua
habitabit Christus ipsam illuminans, &
perficiens, ut dicitur de Apostolica cap. 12.
Apoc: vestita sole, terribilis apparebit do-
ctrina, vita, & exemplo ejiciens alias mi-
nis dignas. Veluti castra cum ve-
xillis. obrinebit victoriam de falsis Ec-
clesiis, de tyrānis bella cōtra se gerentibus.

10. Ad hortum nucum descen-
deram, ut viderem fructus con-
vallis, ut viderem an florisset

vitis, & floruisse mala punicæ.
Videtur Ecclesia ventura Catholica respon-
dere puellis se admirantibus, quod tam pul-
chra, & magna facta sit. Ait se descendisse
ad hortum nucum, ad Ecclesias, & loca, ubi
percutiuntur, & non tamen perduntur cre-
dentes: se perseverasse in afflictionibus,
perstitisse pati cum Christo, qui passus est
iterum pro veritate quam predicavit. ut
educeretur in apertum virtus Ecclesie sue,
qua hæcenus conclusa fuit: se descendisse
ad tempus, quando libri clausi incipiunt a-
periri in eventis rerum nuntiarum à Pro-
phetis. ut videret fructus convallis, vide-
ret fructus, & opus iudicii. an inde floru-
isset, & extitisset regnum Christi, & Ecclesia
Christi. Iudicium hic significatur in nucæ,
qua solet percuti, ut indicetur iudicium in
virga ferrea. apud Mosem in Amigdala
signatur triplex sensus literalis, Evange-
licus, & Propheticus.

11. *Non novi, anima mea po-
suit me velut quadrigas populi
mei principis. Dum non putavi, dum
predica-*

predicaretur Evangelium, dum esset magna tribulatio, dum ageretur de regno obtinendo Christi, deq; ejus cultu in Ecclesiis, ecce dum non putavi, cucurri velat velocissima quadriga in statum regni Christi, dum ipse descendit in pugnam, Goliadum, & Satanam prosternens.

12. Revertere revertere o Sulamitis: revertere, revertere, & intuebimur te. Quid videbis in Sulamite? velut chorum castrorum. Dum datur aditus ad regnum Christi, ecce credentes summa celeritate currunt: ac sint qui voce revocent eos a cursu: velint nosse causam tantae celeritatis currentium ad Ecclesiae innovationem, & regni. respondetur, esse gaudium magna multitudinis currentium ad laudandum ducem, & Dominum, & Deum suum. Hac dicuntur, ut ostendatur quaedam celeritas inopinata Evangelicorum perveniendi ad victoriam, & ad regnum Christi. Simili modo loquendi utitur Naum capite secundo, dum

I 4 dicitur

dicitur state, state, pinguibus Ecclesiasticis,
qui fugiunt dum capitur civitas qua fuit
presidium ipsorum tyrannidis, qui tamen
non respondent, accelerantes fugam timore
inimici.

CAPVT. VII

NON est nunc, ut repetam ordinē
ductum à principio, ut feci in su-
perioribus capitibus. quia statim
in initio interpretationis capituli de illo a-
gemus, ipsum repetendo à posteriori tempo-
re recurrento ad primum. Pro argumento
autem dicamus exponi prædicationē secun-
di adventus adducente Christo Ecclesiam
suam, quam describit, quemadmodū fuerit,
per singulas ætates recurrento ad primā.
ut illa, quæ fuerunt omnibus ætatibus in
singulis, omnia nunc debeant esse in hac,
quæ nūc datur sponsa Christo omnibus aliis
ingredientibus in hanc unam. nec sit di-
stinctio, nec sit nisi unū opus Christi, unus
status, ut perficiantur omnia ab uno Chri-
sto in Ecclesia una.

1. *Quam pulchri sunt pedes tui*

in calceamentis (calceati) filia
principis? junctura feminis tuo-
rum sunt velut monilia, opus ma-
num artificis. Sive Ecclesia hic intel-
ligantur, quæ tandem cœunt in unam Ec-
clesiam in magno & publico concilio, post
partum in populo Christiano regnū Christi:
quæ Ecclesia sit in Apostolicam innovata;
hanc laudant præ se, & præ aliis illæ, quæ
fuerint antè in visibili Ecclesia præter il-
lam primam Apostolicam, ad quam ipsa po-
strema informata sit: sive sit sponsus, qui
repetat laudes suæ sponse; illud mihi vide-
tur hîc adverti oportere, quod dicitur vi-
disse Jacob in scala, quæ tangebatur cælos, An-
gelos scilicet ascendentes, & descendentes
in ea. ut in statu tertio habita scala aper-
tionis librorum, ascendant contemplatores
divini verbi per illam, & descendant. ut
opera Dei, & verba Dei contemplantur per
gradus, tempora, & ætates ab initio mundi
ad finem usq. & item conspiciantur omnibus
peractis in novissimis diebus, & verbo tra-
ctatis, recurrant ordine per suas generatio-

nes, & verba Dei, & opera Dei suis temporibus peracta usque ad prima initia. Exempla de hac re posui, jam sunt aliquot anni, in praefatione in Prophetas. Ita contemplati sumus Filiū Dei Christum Jesum ab initio mundi in sua Ecclesia, ut in initio Geneseos, & cap. primo Apocalypsis, & in libro de cœna Domini, & alibi. item Ecclesiam ipsam cap. 2. & 3. Apoc: Ita plurima, quae sunt divini cultus, ut appareant, & cognoscantur Catholica. Similiter mihi videtur fieri in hoc libello. Capite quarto à parte superiori corporis ducit sponsus initium laudum suae sponsae, & illas persequitur descendendo. In hoc autē capite ducit initium à pedibus, & consurgit ad superiores partes. ut laudet Ecclesiam ornatam byssino candido, innovatam in novissimis diebus, & ascendat ad Ecclesias superiorū aetatum usq; ad primam contemplando eas, ut fuerint idem cum hac tanquam unum corpus sibi in omnibus partibus consentiens, ut diversi corporis diversa membra. Hanc in mysterio habuimus, consignificatam ab initio, configuratam in Mose, quam intuendo

endo Paulus Spiritu Prophetico descripsit:
quæq; conspicietur postremis temporibus li-
bris apertis sua clara forma, & virtute, &
operatione, hanc intuiti sunt patres ab ini-
tio, & deinceps, qui Spiritu vixerunt, ac
membra ejusdem Ecclesie fuerunt. Qui
erant in postrema atate tanquã pedes su-
stinentes corpus Ecclesie superiorum tem-
porum, quæcunq; fuerint doctrina, sancti-
monia vita, cultus spiritus, & veritatis; o-
mne repetent, ducent, & portabunt secum
ascendendo, & descendendo per omnes at-
tes, & Ecclesias superiores, per pios docto-
res, per Apostolos, Prophetas, Mosem, Pa-
triarchas: & conferent, & comportabunt
in septimam atatem. Hinc pedes hi, qui
per prædicationẽ portabunt per omnes ter-
ras, quæ fuerint Ecclesie Apostolicæ omnium
Sanctorum Patrum secundum unum Dei
præscriptum viventium, & sentientium, dicti
sunt beati ab Isaia. & hinc pulchri in cal-
ceamentis. in præparatione Evangelii in-
quit Paulus. hi inquam prædicatores erunt
Ecclesie illa fida principis ipsius Dei sponsa
Christi. *Junctura feminum tuorum*
sunt.

sunt velut monilia. Laudatur firmamentū, quo moventur crura ad ambulandum, ad predicandum, ad pariendum credentes. quod firmamentū sit situm in superioribus partibus in Apostolis, & Prophetis. & dicitur firmamentū junctura, quod sit doctrina, & vita cum superioribus ut dixi. & junctura dicuntur veluti monilia, quod quae predicabuntur sint eadem tanquam insignia, & divina Sancti Dei verbi, femina videntur dici potius, quam femora, quia respicit predicatio partum filiorum Dei plurimorum, qui sint futuri in Ecclesia tanquam pretiosi lapides praediti facultatibus Spiritus Sancti. opus manuum artificis. ut erit predicatio, ita operatio, & administratio tanquam ministrorum Christi, & DEI Patris, tanquam Pauli, & Apostolorum. & hinc mihi videntur indicari tempora novorum Prophetarum, ut quae horum sunt, & superiorum conducantur in predicatione septima aetatis.

2. Umbilicus tuus crater rotundus,

duſ, qui non indigebit tempera-
mento: Venter tuus aceruus tri-
ticorum, ſeptus liliis. In umbilico
cap: 16. Ezech: ſignatur nova ipſa regene-
ratio per circumciſionē in expoliatione car-
nis, & per baptiſmum in mortificatione, &
exuſcitatione in novum hominem. ut in
baptiſmo Chriſti, ubi ſit crater, mare, vo-
cans ad fidem, & baptiſmum omnes in to-
to orbe mortales ad æternam vitā. ubi nō
opus erit alio ſalvatore, & mediatore, &
mediis ad ſalutē. ſive ubi ſint omnia, quæ
requiruntur ad ſalutem, & beatam ater-
namq; vitā. Et hic crater eſt crux, in qua
pependit in medio terrarum ipſe ſalvator,
è cuius latere manavit ſanguis, & aqua.
& hic eſt illud mare. in quo abluuntur cre-
dentes. quod Eccleſia junctā Chriſto in ſuis
medium id recipiat, ut regeneret creden-
tes. Venter tuus aceruus tritico-
rum, Præter ſacramenta data Apoſtoliſ,
& collata ab Apoſtoliſ cuiq; credenti, fue-
rūt in ipſiſ horrea tritici, copia divini ver-
bi,

bi, ut pascere possent non solum Aegyptum
sed omnes omnium terrarum esurientes, &
expetentes quae sunt beata vita in DEO.
Septus filiis, quod verbum erit irrepre-
hensibile, munitum firmis authoribus, Deo
ipso, Patre, Filio, & Spiritu Sancto, posses-
sore, & dominatore caeli, & terra: confir-
mante illud per magnum iudicium in effe-
ctione illius.

3. Duo ubera tua sicut duo hin-
nuli gemelli capreae. Continet Eccle-
sia Apostolica veritatem umbrarum, & spiri-
tum ostendentem ventura, quae duo anti-
qui patres exsuxerunt in semine Sancto
per Spiritum Sanctum, & pasti sunt usque
ad complementum corporis Ecclesiae, quod com-
plementum praestabatur in primo adventu
Domini, & secundo comparatis duobus hin-
nulis immolatis in sacrificium. gemellis qui-
dem, dum Christus crucifixus in primo ad-
ventu in corpore sumpto ex Maria virgi-
ne, & in secundo crucifixus in membris su-
is, quibus constat Ecclesia in quo duplici ad-
ventu continetur salus obtinenda in caelis
aeterna,

eterna, & in terris in liberatione ab Antichristo, & ab omnibus adversariis, & à Satana. Quos duos adventus habes descriptos in Prophetis, & Evangelistis, & expositos ab Apostolis, & apertos, & obtentos in eventu, & effectiombus utriusque adventus. Et de his agentes predicatio Evangelica, & Prophetia sicut duo hinnuli saliant super regna, & depascunt ibi, dominantur ubique.

4. Collū tuum sicut turris eburnea: oculi tui sicut piscine in Eskon ad portam filia principum (seu multitudinis) nasus tuus, ut turris Libani specularis faciem Damasci. Obtinet Ecclesia collum sicut turris: continet plenitudinem, & altitudinem verbi Dei: continet libros Moisaicos, in quibus sunt opera Dei, mysteria verborū Dei, praterita, presentia, & futura, legem, Evangelium, & ipsam Prophetiam, quam hic imprimis intelligo, unde emanat predicatio aeterni Evangelii. Quicquid

quid jam promit buccina una consequens
& perpetua Ecclesia, ab ejus principio usque
ad finem, collū Ecclesia est veluti turris. quae
continet verbum Dei, ut inde quod promit-
tur & profertur, sit defensio contra haretic-
cos, & impios; sit Salus, & vita: sit cola-
mna lucis filiorum Dei currentium cursum
mundi in aeternā eolorū patriā. sit illa tur-
ris eburnea, perpolita per expositionē secun-
dum veram analogiā, ut veritas omnium
ostendatur in effectione, & eventis: ut haec
propriè respondeant verbo Dei in omnibus
sanctis scripturis. Oculi tui sicut pi-
scina in Eskon ad portam filia
principum sive multitudinis. Ibi
abluuntur oculi, ut videant divina myste-
ria, ut fiat judicium de omni re. quia ex Ec-
clesia prodit expositio mysteriorum Dei, &
doctrina vita, & disciplina filiorū Dei, &
judicium de omni re in administratione.
Nasus tuus sicut turris libani
tollens aspectum contra Dama-
scum. Vos judicabitis ait Christus duo-
decima

decim tribus filiorum Israël. est iudicium
Dei in Ecclesia: est virtus Evangelii in Ec-
clesia ad salutem omnium credentium. Et
est ira Dei adversus omnes adversantes di-
vina legi. ut se ostendet in civitatē Cerbo-
nicā. quæ cum diu magistra fueris impie-
tatis, etiam jam diu fuit iudiciū paratum
contra ipsam, & in omnes alias civitates
illam sequentes adversariam Ecclesia Chri-
sti. ut in his postremo tempore puniantur
peccata priora omnium, qui venerūt cōtra di-
vinū cultū, qui fuit perpetuus Ecclesia Dei.

5. Caput tuū super te velut Car-
melus (coccinum) & coma capi-
tis tui sicut purpura (& est ve-
lut) rex stipatus (ligatus) cana-
libus (tignis) In Abrahamo possumus
contēplari caput Ecclesie, quod sit ipse Chri-
stus semen Sanctū. quia dicitur. caput su-
per te, ut intelligatur Christus, quem vidit
Abraham, & gavisus est. in quo Abraha-
mo facta fuit promissio cum antè, tum in
circuncisione ipsi, & omni posteritati fidei-

um ferentium signum, quod sint semē sanctum, circumcisionem primum, post baptismum: quiq; veniant in templum Dei: quod est Christus, ut sint corpus ejus, ac in ipso benedicti, & sanctificati omnes.

6. *Quam pulchra es, & quam jucunda, amor in delitiis. Summo-
pere dilecta.* Postquam per partes laudavit Ecclesiā, laudatur generatim, quod sit pulchra, id est, hac, quæ exposita est, sit vera Ecclesia Christi. Vna, in quā veniāt qui sunt membra vera Ecclesiæ. non una unius temporis, quæ aliter sit, quàm hac, quæ descripta est. illa erit, in qua habebitur salus. quæ erit dilecta Deo, & vera sponsa Christi.

7. *Ipsa statura tua assimilata est palma, & ubera tua botris.* Hac erit in quā vera Ecclesia, quæ una semper erit: non defleat ab Apostolica: ab ea, quæ fuit in patriarchis, quæ fuit in mysterio consignata, ut ait Paulus: & hæc docet, quæ sunt Apostolorum, & Prophetarum: in septima atate fert victoriam de omnibus adversariis: afferet nobis fructus, & promissa

promissa in Prophetia, & in Evangelio.
8. Dixi. ascendam in palmam,
apprehendam ramos ejus: & e-
runt nunc ubera tua, sicut botri
vitis, & odor naris tuæ sicut ma-
lorum. Cùm talis sit vera Ecclesia, ut ha-
ctenus descripta est, quacunque erūt Eccle-
sia, debebunt coire in hanc unā, ut sint una
cum ipsa. Quæque dicat ascendam in pal-
mam, apprehendam ramos ejus: siam ramus
in ea, non ero tota ea: & tunc erunt una in
illā, quando docebunt eadem Prophetica, &
Apostolica: qua deducantur ab una Abra-
hami, ab una Apostolica in similiter credē-
tes, ut perveniatur ad maturitatē vineæ,
quando bibetur ex eodem calice, quem ex-
hibuit Christus Apostolis, exhibiturus &
perpetua latitia in regno Dei. ut deducan-
tur fideles per verum judicium Ecclesie ad
Paradisum. de quo dicitur. Victori dabo
edere ex ligno vite, quod est in medio Pa-
radisi. Quod verum judicium erit, quando
Ecclesia nullū caput habuerit præter Chri-

sum: non proponet alium doctorem, quam
Christum: non aliam doctrinam, quam Christi.
9. Et palatium tuum sicut vinum
optimum, vadens ad dilectum
meum directè. Sensus cuiusq; veræ Ec-
clesiæ est amplecti Christum, sentire quæ
sunt Christi, & quæ non sunt Christi. desle-
tere ab omni Ecclesia Christum aliū, quam
unum cognoscente: ab omni doctore sibi
primas in Ecclesia tribuente, faciente
se Christum, cum non sit Christus. loquetur
vera Ecclesia, & fides minister non sua; sed
Apostolorum, & Prophetarum, ut tandem
omnes in Ecclesia sapiant, quæ sunt CHRIS-
TI cum primis patribus, & Prophetis, &
Apostolis.

10. Ego dilecti mei (sum) & ad
me desiderium ejus. Quisq; qui est ex
Ecclesia dicat. Ego sum Christi, ut à Christo
suscipiatur, & diligatur. quod facient qui
verum sensum Ecclesiæ tenuerint, ut dice-
batur in superiori versu. nam Apostoli, qui
verum sensum Christi tenuerunt, non di-
xerunt:

xerunt: Sum Pauli, Sum Petri, sed Christi.

11. Veni dilecte mi: egrediamur
in agrum: commoremur in illis.

Quando Ecclesia noverunt veram Ecclesi-
am, ad eam se conferunt unam: in ea solum
Christū habent caput. tunc Christus adest.
veniunt in campum, in latam terram ex
locis angustis, & tenebrosis. constituunt sta-
tum populi Dei: obtinent victoriā. agunt
quæ sunt status Christi, & Ecclesia.

12. Mane surgamus ad vineas:
videamus, an floruerit vitis, an
apparuerit uva parva, ibi dabo
ubera mea (amores meos) tibi.

Quando inquam Ecclesia benè convenit cū
Christo, ut ipsum caput ipsa tota coacta ha-
beat; tunc extant Ecclesia benè constitu-
ta, tunc habent initia, & progressus, & sta-
tum benè constitutū. tunc fiunt quæ sunt
Christi: tunc vera datur doctrina Aposto-
lica, & Prophetica: tunc vera fit fidelium
cum Christo conjunctio.

13. Mandragora dederunt odo-

rem: & juxta januas nostras omnia suavia, (optima) nova, & vera dilecte mi servavi tibi. Et videbimus, an mandragora dederint odorem suum, efficiemus, ut pariantur deinceps omnes veri fideles Christi. Ecclesia pariant non nisi fidos ministros, qui sint filii Jacob, qui spiritu Christi ducantur, non autem suo. In statu politico sint omnia pacata, & tranquilla, dū Ecclesia parit fidos populos, & fidos principes, & judices, & magistratus. Nova, & vetera dilecte mi servavi tibi. Quodcumq; verbum & legis, & Evangelii, quod fuit ante, & quod nunc est Propheticum, tuum esse fatemur. quodcumq; regimen, & administratio fuit ante, ita nūc tibi tribuimus. tu a, & ω. tu principium, & finis, tu primus, & novissimus. nemo nostrum dicet. Ego quidem sum Pauli; ego verò Cephe; sed omnes, ego sum Christi. Rectè in fine ponitur confessio errati, ac datur Christo gloria hic, & in fine octavi capitis, quia hæc

nus in visibili Ecclesia est semper aliquo
 modo erratum, ut excipiam Ecclesiam Apo-
 stolicam. ut monemur cap. 1. & 2. & 3.
 Osea, & 2. & 3. Apoc: In Levitico cap 26.
 decretum posuit Deus, se non aversurū ma-
 la, ni confiteamur peccata nostra, & patrū
 nostrorū. hinc videmus, & sentimus nunc
 tanta mala. quia non confitemur nos decli-
 nasse à Christo nunc ad tyrannos, & impi-
 os, nunc ad falsos Christos. esse principes, &
 magistratus, qui Christum non admittant:
 esse Ecclesias, quæ præ se alias contemnant,
 gaudeant sibi subjici omnes, & omnia. Et
 hi omnes monentur hinc de decreto illo Dei,
 & quid facturi sint, qui ingressuri sunt in
 regnum Dei, & futuri Ecclesia Christi.

CAPVT VIII.

 Septem capita hætenus sunt
 posita, in quibus comprehensa
 est Ecclesia septē atatum. quæ
 in septima obtinuit, ut regnet
 cum Christo, additur octavū caput, ut mihi
 quidem videtur, propter gentes omnes, &
 Hebraeos, qui venturi sint in eandem Eccle-

siam Christi: & quia novus status futurus
sit in mūdo dominante, & administrante
Christo, & Ecclesia. Repetuntur autem quae
in sine superioris capitulis constituta sunt de
Ecclesiis revocandis ad unam Apostolicam,
& Catholicam: atq; in hac confirmandis, ad
cujus formam revocabuntur & quae erunt
ex Hebraeis, & ceteris gentibus, ut omnis
mundus sit sub uno ovili, & uno Pastore.

1. Quis det te, ut fratrem mihi,
sugentem ubera matris meae? in-
veniam te foris: osculer te, etiam
non contemnent me. Postquam Ec-
clesia in unam Catholicam venit, unum ca-
put Christum cognoscens; ipsum vult dari
sibi fratrem: ipsum vult recognoscere nunc
natum sibi. ut narratur cap. 9. Isaia, qui
sugat ubera matris Ecclesia. hoc est qui nūc
nascatur; ostendat se, & praebeat se nobis
regem. qui sit puer ille, quem concepit, & pe-
perit Prophetissa ad festinandum, & ac-
celerandū pradam. Is. 8. Invenire vult eum
foris sponsa, in loco tuto, & spatiofo, ut antè
dicebat. commoremur in vallis: non intra
carceres.

carceres, & vincula vult eum habere. vult
eum osculari, gratulari sibi ipsi, & illi de il-
lius adventu: illū suscipere, qui sit sibi rex:
atq; non contemnatur ultra ab adversari-
is, & à familiaribus: qui irriserunt, & ve-
xaverunt eos, qui voluerunt adesse Chri-
stum, illum solum habendū caput nunc pra-
sentem, & regem; qui jam diu sit expecta-
tus. Christus post suam resurrectionem, di-
cebat Magdalena. vade ad fratres meos.
nunc apparebit frater, dum consortes hare-
ditatis suae propria nos faciet, ipse primoge-
nitus, nos filii per adoptionem.

2. Ducam te, introducam te in
domū matris meae. (ibi) docebis
me: bibere faciā te de vino aro-
matico, & de vino musti malo
granati mei. Contendā ait quae Eccle-
sia innovata, & adducta in Apostolicam se
effecturā, ut unus Christus cognoscatur, &
habeatur tandē caput Ecclesia, quem unū
tantum habuerunt & Apostoli caput. qui
dicebāt. nunquid Paulus crucifixus est pro
K s nobis?

nobis? nunquid in nomine Pauli baptizati estis. In illa una Ecclesia, in qua fuerit Christus susceptus caput, debent doceri omnes, & singuli: singuli, & universi ab ipso, & in ipso Christo habere quae sentienda, & agenda sint. Ibi habebit Christus cultum innovatū, & spirituale suum: & statum Ecclesiasticum, & politicum secundum ritum, & disciplinam Apostolorum.

3. *Leva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.*
Et haec, quando curabit Ecclesia, & status politicus, erunt tuti, & tranquilli in suo statu defensi à Christo, in cujus tutela conquiescent. Et tunc fovebit suum populū in suo complexu Christus: atq; sanctificatam reddet in se suam Ecclesiam factam per spiritualem conjunctionem suum corpus.

4. *Adjuro vos filiae Jerusalem, ne suscitatis, & ne evigilare faciatis dilectā (dilectionē ipsam) donec voluerit. Quia dixit sponsa. leva ejus sub capite meo, videtur hic sponsus loqui*

loqui de sponsa quiescente, & dormiente se-
cura, & tuta in defensione ipsius Christi,
in ejus complexu: magna, & firma fide ful-
ta in sua defensione in Christo, ut alia Ec-
clesia, si quæ sunt, quæ adhuc non complexæ
sint Christū, ut quæ ventura sunt gentiū,
& Hebræorum, sive aliqua alia dimovere
non debeant sponsam à suo instituto, & fi-
de. sive dicamus, ita erit firma, & certa de
suo beato statu perpetuo futuro, ut nulla
rationes, seu nulla erit vis, quæ illā à suo in-
stituto, sive statu dimovere possit. donec
voluerit. nemo illi obstreper, quid senti-
endum, & agendū sit, ager ipsa doctā, quid
erit agendum.

5. Quæ est ista, quæ ascendit de
deserto, innixa super dilectū suū?
sub malo suscitavi te. ibi conce-
pit te mater tua, ibi cōcepit, quæ
te peperit. Dum Ecclesia restituitur in-
novata in statum suum, è quo dejecta fue-
rat, non solum ingrediente Papa in vineā
Domini; sed & postremis nostris temporibus

bui saepe eiecit a ex urbibus, ut vagari con-
eta sit per varias regiones; jam persistet in
statu, qui sibi datur innixa Christo, ac de-
fensa ab eo. Sub malo suscitavi te (inquit
sponsus) dum ederes de arbore scientiae bo-
ni, & mali: faceres te arbore vite. ut Papa.
Ose. 6. ut Adam transgressi sunt pactum.
suscitavi te ad crucem, ad afflictiones. & id-
circo fuisti afflictus, & rejectus sine statu.
fuisti nunc ductus in aliquo statum. & ubi
fuerunt edentes de ligno Ada, ego adduxi
crucem. Nam tibi sub arbore inobedientiae,
& superbiae concepit te mater tua sub Pa-
patu, ut didiceris fornicari cum alienis. Se-
cuta sunt Ecclesiae Evangelicorum aliqua Ro-
manam, ut ad se unam transferrent pri-
matum Ecclesiarum.

6. Pone me ut sigillum, super cor-
tuum: ut signaculum super brachi-
um tuum, quia fortis est ut mors
dilectio: dura ut infernus emu-
latio: pruna ejus, pruna ignita:
flamma Dei (vehementissima)

Nunc

Nunc autem postquam te in Catholicam contulisti, unum Christum suscepisti caput, persta in fide, ut sis ipsius tantum; non alterum agnoscas caput. pone eum sicut sigillum super cor tuum, ut nunquam futurum sit, ut animus tuus desleat ad alium. Pone eum ut signaculum super brachium tuum, ut nunquam jures in nomen alterius. opus alterius agas. Si me diligis ait Christus, non abducat te mors à me; non afflictio, non alia, quæ memorat Paulus. Qui me diligit, non abducatur à partibus Evangelicorum ad contrarias: non carceres, non sepulchra inquisitorum: non ipsorum ignis, non pruna, non flamma, non lingua flammarum addita ad majorem cruciatum.

7. Aqua multa non potuerunt extinguere charitatem: neque flumina inundabunt illam. Si dederit vir omnem substantiam domus sue pro dilectione, contemnendo continet eam. Exercitus
multi,

multi, & cædes universales non abducent à me illos, qui me amant, & colunt. non divitiæ, non largæ munera, quibus capiuntur multi, divellet eum à me, qui meo ducetur amore. Ergo id firmum erit. ut una Ecclesia amet, & habeat Dominum unum solum Christum. Et dicemus omnes. Unus nobis DEVS Pater, unus Dominus noster JESVS CHRISTVS. Non sit ultra dissensio de Ecclesia, & de cultu unius Dei, de uno Domino, in quo simus salvi, & cui parere omnes simul debeamus.

8. Soror est nobis parvula, & ubera non sunt ei. Quid faciemus in die, quo fiet sermo de ea? Dum in his convenerunt populi Christiani, restant jam Hebraei, qui cœperunt ipsi quoque nosse, & complecti suum Messiam salvatorem. qui iterum inserendi sint in arbore seminis Abrahamæ. Sunt verò adhuc parvuli in Christo: nec satis adhuc sunt instituti: nec est adhuc in illis illa facultas, ut possint instituere alios. quibus est prospiciendum, dum sermo, & fama est de eorum cæpta

cepta conversione. Sive jam hic aliqui Pa-
pista postremi credentes, sive Hebraei, si-
ve Turca, & alia gentes incipiant curre-
re, & dicant. Isaia. 2. Venite ascendamus
ad montem Domini, & doceat nos vias
suas; erunt illi assumendi, & instituendi.

9. Si murus est, adificemus su-
per eam palatium: & si ostium
sit, muniamus illud tabula ce-
drina. Erit super adificandum super il-
la, qua acceperint de Christo. ut deducan-
tur & ipsi, ut sint perfecti in Christo: in-
duant puritatem pii cultus. Sint ex Eccle-
sia ornata byssino splendenti. Et si habue-
rint Ecclesiam, sive etiam statum publi-
cum; addantur eis leges, & disciplina, &
judicia DEI. ut vigeat & in ipsis nobis-
cum justitia, & pax sempiterna.

10. Ego sum murus, & ubera
mea velut turres. tunc fui in o-
culis ejus, sicut reperiens pacem.
Et quoniam ante fuerunt, qui voluerunt
esse

esse fundamentum, & murus, & edificium, Papa, & alii, qui fecerunt se CHRISTOS, & capita in Ecclesiis: fuerunt Ecclesia, quae voluerunt esse domina aliarum Ecclesiarum; ne ita putetur, & agatur ultra, ait Christus se esse murum, se esse eum, in quo constituitur Ecclesia in suis initiis, & in suis progressionibus: in se esse doctrinam, qua constituatur omnis Ecclesia: se esse Thesaurum sapientiae, & scientiae DEI. Vnde omnes habituri sunt scientiam DEI, & veritatem de DEO, ac de eius lege, in qua confirmentur, qui sunt Ecclesia DEI. & confutentur, qui non sunt ex ea. Et idcirco ait CHRISTVS se fuisse in oculis sororis parvulae: illustrasse mentem sive reliquiarum Ecclesiae Papisticae, sive Hebraeorum, sive gentium. ut iniretur pax, & concordia fieret pax inter omnes: fieret caput unum Osee primo, fieret unum ovile, & unus Pastor.

II. Vineam fuit Salomoni in Baalhamon: tradidit vineam
custodi.

1729144

mus Sacerdos in Ecclesia una tua ducta
Spiritu tuo, & non alio. Sola Ecclesia, in qua
diffunditur tuus Spiritus: Sola illa regna,
& status publicus ductus tuo Spiritu; est
vera Ecclesia, & verum regnum. dicant
ego hi omnes. Ego verò Christi, &
tu Christe regna, domina-
re, & pascere in ipsis.

FINIS.

Errata ita corrigito.

In Epistola pag. 17. Firma. In octonario B.
pag. 6. lin. 5. Ecclesiis. pag. 10. l. 2. qui.
pag. 12. l. 18. Bernardus. pag. 13. l. 22. aliam.
In C. pag. 8. l. 10. que erat futura. In D. pag.
3. l. 18. Bina. p. 9. l. 7. sum. In F. p. 13. l. 22.
Aaronis. In G. p. 11. 23. quorum. p. 13. l. 15.
nec Christo. p. 15. l. 17. excurrat. In H. p. 3. 7.
& 13. Pauls. p. 5. l. 12. vita. p. 9. l. 6. illa. In
I. p. 2. l. 22. in omnibus se partem Ecclesia. &
membra profitentibus. p. 4. l. 18. agi p. 14. l. 4.
hiliis. pag. 15. l. 12. Esbon. pag. 16. l. 14. Esbona.